

LIPIEC-SIERPIEŃ 2023

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

DR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR ASEAN

LIPIEC-SIERPIEŃ 2023

ZMIANY NA STANOWISKU PREMIERA W TAJLANDII I KAMBODŻY

Okres wakacyjny przyniósł kilka istotnych zmian na wewnętrznych scenach politycznych części państw Azji Południowo-Wschodniej. Na szczególną uwagę zasługuje zatwierdzenie Srettha Thavisina na stanowisko premiera Tajlandii, co było możliwe tylko dzięki szerokiej koalicji Pheu Thai z ugrupowaniami wspieranymi przez wojsko. Ponadto po niemal czterech dekadach rządów Hun Sena w Kambodży, stanowisko premiera przejął jego syn Hun Manet. Jeżeli chodzi o aktywność Chin w regionie to na pierwszy plan wysuwają się agresywne działania chińskiej straży przybrzeżnej na Morzu Południowochińskim, zarówno wobec filipińskich jak i wietnamskich statków. Z kolei Stany Zjednoczone zatwierdziły sprzedaż myśliwców F-15A do Indonezji, a także zacieśniają współpracę z Japonią i Koreą Południową, aby wspólnie wesprzeć państwa ASEAN w obliczu ekspansjonistycznej polityki Chin w regionie.

I. STOSUNKI WEWNĄTRZ ASEAN

3 lipca: Filipiny chcą współpracować z Japonią w celu rozwoju własnego przemysłu obronnego. Minister obrony Filipin spotkał się z japońskim ambasadorem Kazuhiko Koshikawą, z którym omówił kwestie dotyczące budowy samowystarczalności Filipin w obszarze bezpieczeństwa poprzez wymianę specjalistycznej wiedzy, wspólne badania nad rozwojem sprzętu, systemów i technologii obronnych. Filipiński resort obrony dąży do zmniejszenia zależności od zagranicznych dostawców sprzętu i uzbrojenia. Japonia ma być jednym z głównych państw, które wesprą dążenia Filipin do osiągnięcia tego celu, zwłaszcza w obszarze badań i rozwoju.

3 lipca: Indonezja nie dotrzymała terminu dostarczenia harmonogramu płatności dla projektu myśliwca realizowanego z Koreą Południową. Seul wyraził swoje obawy związane z niewystarczającym zaangażowaniem Dżakarty w prace nad rozwojem myśliwca KF-21. Indonezja miała dostarczyć do końca czerwca nowy plan płatności, ale nie wywiązała się z ustaleń. Jako kraj partnerski, Indonezja zgodziła się pokryć około 20% kosztów projektu zainicjowanego w 2015 r. o wartości 6,73 mld USD. Niemniej jednak płatności zostały wstrzymane w okresie od stycznia 2019 r. do listopada 2022 r., a co za tym idzie Indonezja zalega z płatnością 614,9 mln USD. Korea Południowa oczekuje od Indonezji

spotkania na wysokim szczeblu i przedstawienie nowego harmonogramu płatności, albowiem według planów prace nad nowym myśliwcem powinny zostać zakończone w drugiej połowie 2026 r.

4 lipca: prezydent Indonezji złożył trzydniową wizytę w Australii. Joko Widodo poinformował, że jednym z głównych tematów rozmowy z premierem Australii Anthonyem Albanese była strategiczna współpraca w zakresie produkcji akumulatorów do pojazdów elektrycznych, ale poruszone zostały również tematy źródeł energii odnawialnej oraz bezpieczeństwa regionalnego. Prezydent Widodo przedstawił plany wyprodukowania 1 mln samochodów elektrycznych oraz 3,2 mln motocykli elektrycznych do 2035 r., co ma być możliwe dzięki indonezyjskim złożom niklu oraz dostawom litu z Australii. Indonezyjska Izba Przemysłowo-Handlowa (KADIN) podpisała „plan działania” ze stanem Australii Zachodniej w sprawie stworzenia łańcuchów dostaw minerałów krytycznych i podnoszenia kwalifikacji pracowników. Z kolei premier Albanese ogłosił inicjatywę o wartości 33 mln USD, mającą na celu zwiększenie prywatnych inwestycji w Indonezji. Dodatkowo Export Finance Australia wspólnie z PT Perusahaan Listrik Negara (PLN) utworzą instrumenty finansowe o wartości 200 mln USD na rzecz wsparcia indonezyjskiej transformacji energetycznej. Premier Australii zapowiedział również wprowadzenie zmian wizowych, ułatwiających podróże służbowe z Indonezji. Warto także dodać, że oba państwa pracują nad zawarciem traktatu obronnego.

5 lipca: birmański Sąd Najwyższy wysłuchał ostatniej serii apelacji w sprawie Aung San Suu Kyi. Pełnomocnicy byłej radczyni stanu złożyli przed Sądem Najwyższym ostatnie apelacje mające na celu złagodzenie kary pozbawienia wolności dla Aung San Suu Kyi na okres 33 lat. Według najnowszych doniesień decyzja w tej sprawie powinna zapaść w ciągu dwóch miesięcy.

5 lipca: Indie zmieniły swoje stanowisko w sprawie wyroku trybunału arbitrażowego z 2016 r. dotyczącego sporu pomiędzy Filipinami i Chinami na Morzu Południowochińskim. We wspólnym oświadczeniu wieńczącym 5. spotkanie wspólnej komisji do spraw współpracy bilateralnej z udziałem ministrów spraw zagranicznych Filipin i Indii, do którego doszło pod koniec czerwca bieżącego roku, znalazł się zapis o pełnym poparciu dla orzeczenia Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze. Tym samym Indie dołączyły do grupy dziesięciu państw, które wyraziły już wcześniej swoje pełne poparcie.

6 lipca: minister obrony Filipin spotkał się z polskim Chargé d'affaires i oraz chińskim ambasadorem. Jarosław Szczepankiewicz zapewnił stronę filipińską, że Polska całkowicie popiera dążenia Filipin w celu utrzymania międzynarodowego porządku w regionie opartego na pokoju i stabilności, zwłaszcza na obszarze Morza Południowochińskiego. Przedstawiciele obu państw zgodzili się również co do współpracy dwustronnej na rzecz podnoszenia

zdolności filipińskich sił zbrojnych. Minister obrony Gilberto Teodoro Jr. podziękował polskiemu Chargé d'affaires za realizację projektu na zakup śmigłowców S-70i Black Hawk. Do tej pory dostarczono na Filipiny 15 śmigłowców zbudowanych w Polsce, a 32 kolejne maszyny mają zostać dostarczone w ciągu kolejnych miesięcy. Minister Teodoro spotkał się również z Hunag Xilianem, z którym omówi szczegóły związane z planowanymi rozmowami w ramach nowego mechanizmu dorocznych chińsko-filipińskich rozmów z zakresu obronności (Annual Defense and Security Talks, ADST), które mają być zorganizowane przez Chiny.

7 lipca: Indonezja forsuje w ramach przewodnictwa w ASEAN dialog pomiędzy wszystkimi stronami zaangażowanymi w konflikt w Birmie.

Minister spraw zagranicznych Retno Marsudi poinformował, że w ciągu ostatnich siedmiu miesięcy strona indonezyjska uczestniczyła w 100 różnego rodzaju rozmowach telefonicznych, wirtualnych oraz stacjonarnych z przedstawicielami wewnętrznego sporu w Birmie, zachęcając do większego zaangażowania w dialog na rzecz stabilizacji sytuacji w kraju. Indonezja przeprowadziła również liczne konsultacje z przedstawicielami państw sąsiadujących z Birmą oraz różnego rodzaju organizacjami pozarządowymi.

8 lipca: Wietnam odebrał przekazany przez Indie statek. Do wietnamskiego portu Cam Ranh wpłynęła korweta raketowa typu Kirpan - INS Kirpan, o przekazaniu której poinformowano podczas czerwcowej wizyty premiera Phan Van Ganga w Indiach. Okręt będzie włączony do wietnamskiej marynarki wojennej pod koniec lipca, po zakończeniu wszystkich szkoleń z zakresu obsługi dla personelu.

8 lipca: Filipiny i Włochy zmierzają do finalizacji protokołu o zacieśnieniu współpracy z zakresu bezpieczeństwa. W ramach pięciodniowej wizyty portowej okrętu włoskiej marynarki wojennej Francesco Morisini w Manili, ambasador Włoch na Filipinach poinformował o finalizacji protokołu ustaleń pomiędzy państwami, dotyczącego współpracy wojskowej. Porozumienie dwustronnej będzie między innymi obejmowało zacieśnienie współpracy z zakresu technologii militarnych. Wizyta włoskiej jednostki w filipińskim porcie została zrealizowana w ramach pięciomiesięcznej misji na Indo-Pacyfiku, co jest kolejnym przykładem na rosnące zainteresowanie regionem przez państwa europejskie.

10 lipca: marynarki wojennej Australii i Indonezji przeprowadzą badania w obrębie wyłącznej strefy ekonomicznej Indonezji. Dowódca indonezyjskiej marynarki wojennej poinformował o przeprowadzeniu we wrześniu bieżącego roku badań morskich wspólnie z Australią na południowych wodach wyłącznej strefy ekonomicznej. Inicjatywa ma na celu poszerzenie wiedzy na temat regionu

Arafuru Sea, co ma się przyczynić do zwiększenia bezpieczeństwa żeglugi w tym rejonie.

11 lipca: w Indonezji rozpoczął się 56. szczyt ministrów spraw zagranicznych ASEAN. W Dżakarcie rozpoczęła się seria spotkań na szczeblu ministerialnym z przedstawicielami państw Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN), a także innymi państwami regionu. Głównymi tematami rozmów były kwestie związane z kryzysem w Birmie oraz sytuacją na Morzu Południowochińskim. Po raz pierwszy w wydarzeniu wzięli udział przedstawiciele Timoru Wschodniego, który uzyskał w ubiegłym roku status obserwatora.

12 lipca: minister spraw zagranicznych Tajlandii spotkał się z byłą radczynią stanu Birmy. Na marginesie ministerialnego szczytu ASEAN w Indonezji, Don Pramudwinai poinformował o spotkaniu z Aung San Suu Kyi, która przebywa w areszcie i do tej pory wojskowy rząd Birmy odmawiał jej możliwości spotkań z kimkolwiek. Według relacji szefa tajskiej dyplomacji liderka obalonego rządu cywilnego zachęciła go do dialogu z juntą w celu stabilizacji sytuacji wewnętrznej w kraju.

12 lipca: premier Tajlandii poinformował o rezygnacji z działalności politycznej. Dwa miesiące po wyborach, w których większość społeczeństwa zagłosowała za ugrupowania niepowiązane z wojskiem, Prayut Chan-o-cha poinformował o wycofaniu się z aktywności politycznej. Ugrupowanie, do którego należy – partia Zjednoczonego Narodu Tajlandii (United Thai Nation) – zdobyła zaledwie 36 z 500 miejsc w Izbie Reprezentantów. Prayut Chan-o-cha zdobył władzę w kraju w 2014 r. za sprawą przeprowadzenia wojskowego zamachu stanu.

12 lipca: pięciopunktowy konsensus pozostaje fundamentalnym narzędziem ASEAN w sprawie rozwiązania kryzysu w Birmie. Podczas ministerialnego szczytu ASEAN w Indonezji, ministrowie spraw zagranicznych potwierdzili, że konsensus wypracowany w kwietniu 2021 r. wciąż pozostaje fundamentem strategii stowarzyszenia zorientowanej na stabilizację sytuacji wewnętrznej w Birmie. Informację należy uznać za rozczarowującą, ponieważ birmańska junta wciąż stosuje przemoc przeciwko ludności cywilnej. Co więcej wysiłki Indonezji, która sprawuje obecnie przewodnictwo w ASEAN, również nie przyniosły wymiernych efektów, mimo doniesień o przeprowadzeniu ponad 100 różnego rodzaju rozmów i interakcji. Wszystko wskazuje na to, że największym sukcesem może się pochwalić Tajlandia, która w przeciwieństwie do większości pozostałych państw członkowskich forsuje większe zaangażowanie w dialog z wojskowym rządem Birmy. Dzięki mniej radykalnemu podejściu Bangkoku do junty, ministrowi spraw zagranicznych Tajlandii udało się spotkać z Aung San Suu Kyi, do której dostęp był bardzo ograniczony od czasu zamachu stanu. Niemniej

jednak postawa Tajlandii prowadzi do wzmocnienia podziałów wewnątrz stowarzyszenia oraz podkopuje centralną rolę ASEAN w regionie.

13 lipca: lider Partii Naprzód nie uzyskał wymaganej większości w parlamencie, aby objąć stanowisko premiera. Pita Limjaroenrat zdobył 324 głosy poparcia, czyli zabrakło mu 51 głosów do wymaganej większości i objęcia stanowiska szefa rządu. Spośród 500 członków Izby reprezentantów oraz 250 senatorów w głosowaniu wzięło łącznie udział 705 osób z czego 182 członków parlamentu głosowało przeciwko liderowi Partii Naprzód, natomiast 199 osób wstrzymało się od głosu. Pita Limjaroenrat zaakceptował porażkę, ale jednocześnie zapowiedział podjęcie niezbędnych działań na rzecz zdobycia większego poparcia w parlamencie przed drugim głosowaniem zaplanowanym na 19 lipca. Zaznaczył przy tym, że nie zamierza rezygnować z kontrowersyjnego postulatu dotyczącego likwidacji artykułu 112 Kodeksu Karnego, sankcjonującego działania związane z obrazą majestatu monarchii.

14 lipca: ASEAN podkreśliło we wspólnym komunikacie po 56. szczycie ministerialnym swoje zjednoczenie w sprawie sytuacji wewnętrznej w Birmie. Zgodnie ze wspólnym oświadczeniem wiele państw członkowskich stowarzyszenia pozytywnie oceniła wkład Tajlandii w stabilizację sytuacji w Birmie. Jest to nawiązanie do ostatnich inicjatyw tajskiego rządu jak organizacja spotkania dla przedstawicieli państw ASEAN z członkami birmańskiej junty w czerwcu czy spotkanie ministra spraw zagranicznych Don Pramudwinaia z Aung San Suu Kyi tuż przed ministerialnym szczytem w Dżakarcie. W oświadczeniu podkreślono zjednoczenie ASEAN wokół sprawy kryzysu w Birmie, a także zwrócono uwagę, że wszelkiego rodzaju inicjatywy podejmowane przez państwa członkowskie powinny być w zgodzie z pięciopunktowym konsensusem opracowanym w kwietniu 2021 r. Kompleksowy plan i rekomendacje dotyczące wdrożenia konsensusu mają zostać przedstawione podczas 43. szczytu ASEAN, który ma się odbyć na początku września.

14 lipca: birmańska junta zasygnalizowała możliwość przedłużenia stanu wyjątkowego, co wiąże się z kolejnym opóźnieniem wyborów w kraju. Min Aung Hlaing zasugerował kolejne przedłużenie stanu wyjątkowego w kraju, który jest systematycznie przedłużany od czasu zamachu stanu z lutego 2021 r. Według lidera junty sytuacja w kraju nadal nie została ustabilizowana, a choć liczba „zamachów terrorystycznych” – w ten sposób są określane działania opozycyjnych ugrupowań zbrojnych – zmalała to wciąż do nich dochodzi. Warto zaznaczyć, że obowiązywanie stanu wyjątkowego wyklucza organizację wyborów, które na mocy wciąż obowiązującej konstytucji z 2008 r. muszą zostać zorganizowane w ciągu sześciu miesięcy od zniesienia stanu wyjątkowego.

14 lipca: zwolennicy lidera Partii Naprzód (Move Forward Party) zorganizowali protest przeciwko senatorom w Bangkoku. Ponad 100 osób

zgrupowało się w centrum Bangkoku, aby wyrazić swój sprzeciw wobec decyzji senatorów o nieudzieleniu wystarczającego poparcia Picie Limjaroenratowi, który ubiegał się o stanowisko premiera. Zdaniem uczestników protestu senatorowie zbagatelizowali wolę społeczeństwa, które w większości opowiedziało się za partią Naprzód w majowych wyborach. Jednocześnie zapowiedzieli wzmożenie protestów, jeżeli Pita nie uzyska wymaganej większości w kolejnym głosowaniu, zaplanowanym na 19 lipca.

15 lipca: dwóch przedstawicieli opozycji politycznej zostało aresztowanych w Kambodży. Ly Ry oraz Bun Kheit z partii Blask Świecy (Candlelight Party) zostali aresztowani pod zarzutem podżegania do dokonywania fałszerstw wyborczych, w tym niszczenia kart wyborczych. Jest to kolejne uderzenie w główną siłę opozycyjną w Kambodży przed wyborami zaplanowanymi na 23 lipca. Partia Blask Świecy nie weźmie jednak udziału w wyborach, ponieważ została wykluczona z przyczyn technicznych. Co więcej Hun Sen wdrożył przepisy zniechęcające do bojkotu wyborów, ponieważ zgodnie z nimi brak czynnego udziału w tegorocznych wyborach uniemożliwi bierny udział w kolejnych wyborach.

15 lipca: lider Partii Naprzód nie będzie ubiegał się o stanowisko premiera, jeżeli nie uzyska większości w drugim głosowaniu. Pita Limjaroenrat zapowiedział wycofanie swojej kandydatury, jeżeli nie uda mu się zdobyć wystarczającego poparcia ze strony parlamentu w drugim głosowaniu zaplanowanym na 19 lipca. Biorąc pod uwagę fakt, że tylko 13 z 250 senatorów zagłosowało za Pitą, wezwał on swoich wyborców do „kreatywnego” zachęcenia senatorów do oddania głosu na jego kandydaturę w kolejnym głosowaniu. Drugim ugrupowaniem politycznym, które zdobyło najwięcej głosów była partia Pheu Thai, która w przypadku porażki pity najprawdopodobniej zgłosi własnego kandydata na stanowisko premiera - Srettha Thavisina.

16 lipca: Wielka Brytania oficjalnie przystąpiła do Kompleksowej i progresywnej umowy o partnerstwie transpacyficznym (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership, CPTPP). Sekretarz ds. biznesu Wielkiej Brytanii Kemi Badenoch podpisała w Nowej Zelandii dokumenty oficjalnie potwierdzające członkostwo w jednej z największych umów o wolnym handlu na świecie, w skład której wchodzi takie państwa członkowskie ASEAN jak Malezja, Singapur, Wietnam oraz Brunei. Ocena brytyjskich specjalistów jest jednak sceptyczna, ponieważ szacuje się, że po 10 latach członkostwa brytyjska gospodarka zwiększy się o zaledwie 0,08% PKB. Wszystko wskazuje na to, że zaangażowanie Wielkiej Brytanii w CPTPP nie pomoże w zrekompensowaniu strat będących wynikiem wystąpienia z Unii Europejskiej.

16 lipca: zwolennicy Partii Naprzód wezwali senatorów nieobecnych w głosowaniu w sprawie premiera do rezygnacji. Podczas protestu w Bangkoku wezwano senatorów, którzy nie wzięli udziału w głosowaniu z 13 lipca do rezygnacji. W ten sposób kandydatura Pity Limjaroenrata musiałaby zdobyć mniejszą liczbę głosów, aby uzyskać zwykłą większość w parlamencie. Podczas ostatniego głosowania tylko 13 senatorów poparło kandydaturę lider Partii Naprzód, natomiast 34 senatorów zagłosowało przeciwko, 159 wstrzymało się od głosu, a 43 nie wzięło udziału w głosowaniu.

17 lipca: Wietnam odebrał pierwszą dostawę skroplonego gazu ziemnego (LNG), ale wciąż jest daleko od całkowitego zniwelowania niedoboru energetycznego państwa. Nieporozumienia dotyczące cen gazu, opóźnienia w budowie elektrowni i brak kontraktów na dostawy utrudniają zwiększenie udziału LNG w krajowej produkcji energii. Coraz częstsze przerwy w dostawach prądu wzbudziły niepokój inwestorów, którzy dążą do dywersyfikacji produkcji i przenoszenia zakładów z Chin do Wietnamu. Według czerwcowego sondażu przeprowadzonego przez Europejską Izbę Handlową w Wietnamie ponad połowa badanych firm stwierdziła, że kryzys energetyczny jest jednym z głównych powodów wstrzymania planów inwestycyjnych w Wietnamie. Na podstawie prognoz mówiących o wzroście popytu energetycznego państwa o 6% rocznie, rząd w Hanoi przedstawił plan działania, zakładający przeznaczenie 135 mld USD na inwestycje w sektor energetyczny oraz budowę 13 nowych elektrowni zasilanych LNG do 2030 r. Wietnam idzie zatem w ślady pozostałych państw regionu takich jak Tajlandia, Singapur oraz Filipiny.

18 lipca: Międzynarodowy Trybunał Karny (MTK) odrzucił wniosek filipińskiego rządu o zablokowanie śledztwa w sprawie kontrowersyjnej kampanii antynarkotykowej byłego prezydenta Rodrigo Duterte. Sędzi MTK Marc Perrin de Brichambaut poinformował, że Filipiny wyczerpały już swoje możliwości, jeżeli chodzi o apelację w postępowaniu dotyczącym „wojny z narkotykami” zainicjowanej przed Rodrigo Duterte, które decyzją MTK zostało wznowione w styczniu bieżącego roku. Według oficjalnych raportów policji w ramach realizacji kampanii antynarkotykowej zginęło 6 tys. osób, ale nieoficjalne źródła mówią o co najmniej kilkukrotnie wyższej liczbie ofiar. Pierwsze informacje o rozpoczęciu postępowania przez MTK w tej sprawie pojawiły się w 2018 r., ale działania zostały zawieszono w 2021 r. na wniosek rządu w Manili, który zapowiedział wszczęcie własnego śledztwa. Mimo tego, że Rodrigo Duterte anulował członkostwo Filipin w MTK, to trybunał jest upoważniony do prowadzenia postępowania obejmujący okres członkostwa poszczególnych państw. W tym przypadku działania MTK skupią się na latach 2016-2019, czyli na okresie sprzed oficjalnego wycofania się Filipin z MTK.

18 lipca: prezydent Filipin podpisał ustawę w sprawie powołania państwowego funduszu majątkowego. Ferdinand Marcos Jr. podpisał ustawę powołującą fundusz Maharlika Investment Fund (MIF). Z jednej strony jest to duży sukces administracji Marcosa, ale z drugiej jest to wyraźny powód do obaw, ponieważ tego rodzaju fundusze bardzo często są wykorzystywane do różnego rodzaju nadużyć finansowych. Najlepiej o tym świadczy afera korupcyjna wokół malezyjskiego funduszu inwestycyjnego 1MDB. Zdaniem prezydenta Filipin MIF zapewni kapitał początkowy na kluczowe inwestycje w kraju bez konieczności zwiększania obecnego zadłużenia państwa. Kapitał docelowy MIF ma wynosić 500 mld peso (9,1 mld USD), a środki finansowe będą wykorzystywane do inwestowania między innymi w obce waluty, krajowe i zagraniczne obligacje, nieruchomości komercyjne, infrastrukturę. Funduszem będzie zarządzała spółka Maharlika Investment Corporation (MIC) z radą nadzorczą składającą się z osób nominowanych przez prezydenta. Podczas gdy tego rodzaju fundusze w innych państwach jak Singapur czy Norwegia czerpią kapitał początkowy z nadwyżek funduszy rządowych, tak w przypadku Filipin środki finansowe będą pozyskiwane z budżetu państwa oraz państwowych banków takich jak Land Bank of the Philippines oraz Development Bank of the Philippines.

19 lipca: Trybunał Konstytucyjny zawiesił lidera partii Krok Naprzód w prawach członka Izby Reprezentantów. W dniu drugiego głosowania parlamentu w sprawie nowego premiera Tajlandii Trybunał Konstytucyjny podjął decyzję o zawieszeniu Pity Limjaroenrata w ramach rozpatrywania skargi dotyczącej posiadania przez niego udziałów w przedsiębiorstwie medialnym w chwili kandydowania przez niego w wyborach parlamentarnych, do których doszło 14 maja bieżącego roku. Choć Pita nie musi być członkiem parlamentu, żeby ubiegać się o funkcję szefa rządu, to jednak w przypadku uznania winnym zarzutów grozi mu kara do 10 lat pozbawienia wolności i 20-letni zakaz prowadzenia działalności politycznej. Pita posiadał udziały w firmie iTV jako wykonawca spadku po swoim zmarłym w 2006 r. ojcu. Warto jednak zaznaczyć, że przedsiębiorstwo nie prowadziło aktywności medialnej od ponad 15 lat, a udziały sprzedał w maju bieżącego roku. Niemniej jednak konstytucja Tajlandii zabrania parlamentarzystom posiadania udziałów w przedsiębiorstwach medialnych. Pita Limjaroenrat ma 15 dni na złożenie swoich wyjaśnień do decyzji trybunału po otrzymaniu kopii orzeczenia.

19 lipca: parlament Tajlandii odrzucił renowację lidera partii Krok Naprzód na stanowisko premiera. W głosowaniu parlamentu nad odrzuceniem drugiej nominacji Pity Limjaroenrata na stanowisko premiera 394 parlamentarzystów poparło tę propozycję, 312 opowiedziało się przeciwko, 8 wstrzymało się od głosu, a jedna osoba nie wzięła udziału w głosowaniu. Tym samym parlament zablokował drugą możliwość lidera partii Krok Naprzód o ubieganie się o stanowisko premiera. Wszystko wskazuje na to, że w następnym

głosowaniu to druga największa partia opozycyjna (Pheu Thai) wystawi swojego kandydata, którym najprawdopodobniej zostanie Srettha Thavisin.

20 lipca: premier Malezji złożył oficjalną wizytę w Wietnamie. Anwar Ibrahim spotkał się w Hanoi z premierem Wietnamu Pham Minh Chinhem, z którym omówił szereg kwestii związanych z zacieśnieniem współpracy dwustronnej, jak chociażby zwiększenie bilateralnej wymiany handlowej z 15 mld USD do 18 mld USD poprzez ograniczenie barier handlowych oraz wprowadzenie ułatwień dla importu oraz eksportu. Przedstawiciele obu państw zwrócili uwagę na wyraźną poprawę stosunków od czasu zawarcia strategicznego partnerstwa w 2015 r. Obie strony zapowiedziały również wzmocnienie współpracy w obszarze bezpieczeństwa dzięki większej liczbie wspólnych ćwiczeń wojskowych, pracy na rzecz utworzenia mechanizmu współpracy pomiędzy marynarkami wojennymi, siłami powietrznymi oraz strażami przybrzeżnymi. Premierzy podkreślili kluczowe znaczenie współpracy dwustronnej w domenie morskiej, dlatego prowadzone są rozmowy na temat powołania mechanizmu konsultacyjnego oraz tzw. gorącej linii do spraw związanych z nielegalnymi połowami.

21 lipca: przedstawiciele partii Naprzód poinformowali, że pozwolą drugiej największej partii z ośmiopartyjnej koalicji na przedstawienie własnego kandydata na premiera. Lider partii Pheu Thai - Cholnan Srikaew, zapowiedział przeprowadzenia rozmów z konserwatywnymi senatorami, aby zgromadzić większe poparcie dla własnego kandydata na premiera i przełamać impas w parlamencie. Największe kontrowersje i sprzeciw senatu wzbudziła zapowiedź zmiany artykułu 112 Kodeksu Karnego, co było głównym postulatem partii Naprzód. Niemniej jednak pozostałe partie z koalicji nie poparły tej inicjatywy, a co za tym idzie Pheu Thai może pójść w tej sprawie na kompromis, aby uzyskać wymaganą większość w głosowaniu parlamentu dotyczącym nowego premiera.

21 lipca: prezydent Filipin zapowiedział, że nie będzie współpracował z Międzynarodowym Trybunałem Karnym (MTK) w sprawie śledztwa dotyczącego kampanii antynarkotykowej jego poprzednika. Ferdinand Marcos Jr. podkreślił, że skoro do domniemych pozasądowych zabójstw dochodziło na terytorium Filipin, a ofiarami byli Filipińczycy, dlatego nie ma podstaw do tego, żeby sprawą zajmował się MTK. W związku z tym filipiński rząd nie będzie podejmował żadnych działań wobec MTK, ale będzie jednocześnie stał na straży suwerenności państwa, dlatego zamierza kwestionować jurysdykcję MTK na Filipinach.

24 lipca: Kambodżańska Partia Ludowa ogłosiła swoje zwycięstwo w wyborach. Rzecznik partii Sok Eysan poinformował, że ugrupowanie uzyskało poparcie rządu 78-80%. Natomiast liczba głosów nieważnych wyniosła zaledwie 3%, co należy uznać za niski wskaźnik, biorąc pod uwagę fakt, że partie opozycyjne wzywały do bojkotowania wyborów.

25 lipca: Singapur zapowiedział utworzenie ambasady w Timorze Wschodnim. Podczas swojej wizyty w Timorze Wschodnim minister spraw zagranicznych Vivian Balakrishnan poinformował na konferencji prasowej ze swoim odpowiednikiem o planach utworzenia ambasady Singapuru w stolicy tego państwa – Dili. Utworzenie ambasady ma się przyczynić do zacieśnienia współpracy dwustronnej między państwami w obszarach związanych z inwestycjami, turystyką, obronnością oraz energetyką. Singapur będzie szóstym państwem członkowskim ASEAN ze swoją placówką dyplomatyczną w Dili. Wcześniej swoje ambasady założyły takie państwa jak Brunei, Indonezja, Malezja, Filipiny i Tajlandia.

25 lipca: Wietnam podpisał z Izraelem umowę o wolnym handlu. Jako pierwsze państwo z Azji Południowo-Wschodniej, Wietnam podpisał umowę o wolnym handlu z Izraelem, która zlikwiduje cła na co najmniej 86% wietnamskich towarów oraz 93% izraelskich. Do zawarcia porozumienia doszło w ramach oficjalnej wizyty wicepremiera Tran Luu Quanga w Izraelu. Umowa ma się bezpośrednio przyczynić do wzrostu bilateralnej wymiany handlowej z 2,2 mld USD w ubiegłym roku do 3 mld USD w najbliższym czasie.

27 lipca: dowódca filipińskich sił zbrojnych przedstawił cele kolejnej fazy programu modernizacji wojska (HORIZON 3). Generał Romeo Brawner Jr. poinformował, że w następnym etapie modernizacji sił zbrojnych planowany jest zakup myśliwców wielozadaniowych, okrętów podwodnych, systemów dowodzenia i kontroli, a część środków zostanie przeznaczonych na wzmocnienie lądowych zdolności odstraszenia. Trzecia odsłona programu HORIZON będzie realizowana w latach 2023-2028.

28 lipca: premier Kambodży zapowiedział przekazanie władzy w kraju swojemu synowi. Hun Sen, który rządzi w Kambodży od niemal czterech dekad (38 lat), zapowiedział swoją rezygnację ze stanowiska premiera i jednocześnie poinformował, że w sierpniu na czele rządu stanie jego syn – Hun Manet. O decyzji został wcześniej poinformowany król Kambodży, który ma zaprzysiężyć nowego premiera 10 sierpnia. Następnie szef rządu musi zostać zatwierdzony przez parlament 22 sierpnia. Hun Sen wciąż jednak będzie stał na czele Kambodżańskiej Partii Ludowej, a także będzie członkiem Zgromadzenia Narodowego.

29 lipca: wietnamski sąd skazał na karę pozbawienia wolności 54 osoby powiązane z rządem w głośnej aferze korupcyjnej. Wśród osób skazanych znalazł się między innymi były wiceminister spraw zagranicznych To Anh Dung, a także szereg wysoko postawionych dyplomatów. Oskarżeni zostali uznani za winnych przyjmowania łapówek od obywateli Wietnamu, którzy chcieli być ewakuowani z zagranicy w ramach lotów repatriacyjnych w czasie pandemii koronawirusa. Grupa 25 osób na stanowiskach rządowych przyjęła korzyści

majątkowo na łączną wysokość 7,2 mln USD. To Anh Dung usłyszał wyrok skazujący na 16 lat pozbawienia wolności. Z kolei były ambasador Wietnamu w Japonii usłyszał wyrok 30 miesięcy pozbawienia wolności, a były ambasador w Malezji spędzi w więzieniu 4 lata.

31 lipca: Unia Europejska wesprze Filipiny na Morzu Południowochińskim poprzez wymianę informacji oraz ocenę ryzyka. Podczas wizyty przewodniczącej Komisji Europejskiej na Filipinach doszło do spotkania Ursuli von der Leyen z prezydentem Ferdinandem Marcosem Jr. Podczas swojego wystąpienia w pałacu prezydenckim przewodnicząca podkreśliła, że wyrok trybunału arbitrażowego z 2016 r. jest prawnie wiążący, a także powinien stanowić fundament dla pokojowego rozwiązania wszelkich sporów na Morzu Południowochińskim. Ursula von der Leyen zwróciła jednocześnie uwagę na konieczność utrzymania stabilności w regionie Indo-Pacyfiku, a także wyraziła swoje zaniepokojenie ostatnimi napięciami w regionie. Oprócz kwestii związanych z sytuacją na Morzu Południowochińskim przedstawiciele obu stron zgodzili się na wznowienie rozmów dotyczących umowy o wolnym handlu UE-Filipiny. Negocjacje w tej sprawie rozpoczęły się w 2015 r., ale w pierwszej fazie rozmowy były przeciągane, natomiast później zostały wstrzymane z uwagi na napięcia wywołane wojną antynarkotykową zainicjowaną przez Rodrigo Duterte. Unia Europejska jest czwartym największym partnerem handlowym. Po sfinalizowaniu byłaby to druga tego rodzaju dwustronna umowa o wolnym handlu Filipin. Pierwsza została zawarta z Japonią.

31 lipca: birmańska junta podjęła decyzję o kolejnym przedłużeniu stanu wyjątkowego w kraju, co wiąże się jednocześnie z opóźnieniem w organizacji wyborów. Wojskowy rząd przedłużył stan wyjątkowy do 31 stycznia 2024 r., rozwiewając tym samym jakiekolwiek nadzieje na przeprowadzenia wyborów w Birmie do końca 2023 r.

1 sierpnia: przedstawiciele Filipin i Wietnamu przeprowadzili pierwsze w historii dwustronne negocjacje polityczne. Decyzję w sprawie powołania tego mechanizmu podjęto podczas 9. posiedzenia wspólnego komitetu do spraw współpracy dwustronnej w 2019 r. Negocjacje polityczne były prowadzone pod przewodnictwem wiceministrów spraw zagranicznych obu państw, którzy omówili kwestie dotyczące strategicznej współpracy. Wśród głównych tematów znalazły się kwestie dotyczące bezpieczeństwa morskiego, zrównoważonego rozwoju oraz działań na rzecz utrzymania stabilności w regionie.

2 sierpnia: partia Pheu Thai zapowiedziała dążenia w kierunku utworzenia nowej koalicji, która zapewni większe poparcie ze strony establishmentu wojskowego i konserwatywnego. Ugrupowanie Pheu Thai poinformowało o wyjściu z koalicji pod przewodnictwem partii Krok Naprzód w celu poszukiwania poparcia dla swojego kandydata na premiera - Srettha Thavisina.

2 sierpnia: w styczniu 2024 prezydent Filipin złoży oficjalną wizytę w Wietnamie. Minister spraw zagranicznych Filipin Enrique Manalo zapowiedział oficjalną wizytę Ferdinanda Marcosa Jr. w Wietnamie na początku przyszłego roku. W ramach wizyty dojdzie do pierwszego spotkania prezydenta Marcosa z prezydentem Vo Van Thuongiem, który objął stanowisko w marcu bieżącego roku. Informacja na temat podróży została przedstawiona przy okazji organizacji 10. posiedzenia wspólnego komitetu do spraw współpracy dwustronnej w Hanoi, któremu współprzewodniczył minister spraw zagranicznych Wietnamu Bui Thanh Son.

2 sierpnia: wyrok byłej radczyni stanu Birmy został skrócony o sześć lat. Birmańska junta podjęła decyzję o częściowym ułaskawieniu Aung San Suu Kyi i skróceniu kary 33 lat pozbawienia wolności o sześć lat. W ramach ułaskawienia uwolnionych zostało około 7 tys. więźniów w całym kraju. Warto dodać, że tydzień wcześniej laureatka Pokojowej Nagrody Nobla została przeniesiona z więzienia do aresztu domowego znajdującego się w stolicy państwa Naypyidaw. Ułaskawienie objęło także byłego prezydenta Win Myinta, którego kara 173 lat pozbawienia wolności została skrócona o cztery lata.

3 sierpnia: Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło rezolucję zgłoszoną przez Filipiny w sprawie roli Stałego Trybunału Arbitrażowego w pokojowym rozwiązywaniu sporów. Rezolucja przedłożona przez Filipiny razem ze 122 współsponsorami (m.in. Australia, Egipt, Gwatemala, Węgry i Tajlandia) wzywa państwa członkowskie i organizacje działające w obrębie systemu ONZ do uczczenia 125. rocznicy powstania Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze, a także zachęca do korzystania z pomocy tego organu, który stanowi uzupełnienie misji ONZ w zakresie promowania pokoju i rozwoju prawa międzynarodowego. Trybunał stosuje cztery z pięciu metod rozstrzygania sporów zalecanych w art. 33 Karty Narodów Zjednoczonych, w tym dochodzenie, mediację, postępowanie pojednawcze i arbitraż. To właśnie arbitraż był zastosowany w przypadku sporu na Morzu Południowochińskim pomiędzy Filipinami i ChRL.

5 sierpnia: były premier Tajlandii przełożył swój powrót do kraju z emigracji, do którego miało dojść w sierpniu bieżącego roku. Thaksin Shinawatra, który został premierem w 2001 r., a następnie został obalony w wyniku wojskowego zamachu stanu z 2006 r., poinformował o opóźnieniu swojego powrotu do kraju o kilka tygodni. Według informacji sprzed kilku tygodni miał przylecieć do Tajlandii 10 sierpnia, ale jego plany zostały pokrzyżowane przez zawirowania polityczne w kraju wokół wyboru nowego premiera.

7 sierpnia: król Kambodży mianował Huna Maneta na nowego premiera. Zgodnie ze wcześniejszymi zapowiedziami król Norodom Sihamoni zaprzysiężył syna Hun Sena – Huna Maneta na nowego premiera. Jest to efekt wygranych

przez Kambodżańską Partię Ludową lipcowych wyborów, co dało jej 120 ze 125 miejsc w parlamencie. Mimo tego, że Hun Sen zrezygnował po 38 latach ze stanowiska premiera Kambodży, nadal pozostaje on liderem partii. Przypięcętowaniem nowego rządu Hun Manetem na czele będzie głosowanie parlamentu zaplanowane na 22 sierpnia. Niemniej jednak zdecydowana większość Kambodżańskiej Partii Ludowej w parlamencie sprawie, że głosowanie będzie jedynie formalnością.

9 sierpnia: Pheu Thai rozszerza swoją koalicję w celu zdobycia większego poparcia w głosowaniu dotyczącym nowego premiera Tajlandii. Koalicja z Pheu Thai składa się z sześciu partii politycznych co daje łącznie 228 miejsc w izbie niższej parlamentu. W koalicji oprócz Pheu Thai, która posiada 212 miejsc znajduje się również sześć innych partii, które dysponują łącznie 16 miejscami w izbie niższej. Ten wynik wciąż nie daje pewności, że kandydat wystawiony przez Pheu Thai zostanie premierem.

9 sierpnia: drugi najstarszy syn króla Tajlandii Mahy Vajiralongkorna złożył niespodziewaną wizytę w ojczyźnie, po raz pierwszy od 27 lat. Vacharaesorna Vivacharawongse, który pracuje w kancelarii prawnej w Nowym Jorku, odwiedził ośrodek opieki nad dziećmi dla rodzin znajdujących się w niekorzystnej sytuacji ekonomicznej, funkcjonujący w ramach fundacji (Foundation for Slum Child Care) wspieranej przez rodzinę królewską. Pałac królewski nie wydał oficjalnego oświadczenia w tej sprawie. Razem z matką, trzema braćmi oraz siostrą wyjechał z kraju po tym jak doszło do rozwodu rodziców w 1996 r., który był wynikiem publicznych oskarżeń o cudzołóstwo. Młodsza siostra Vacharaesorna została później ponownie przyjęta przez rodzinę królewską i otrzymała królewski tytuł księżniczki Sirivannavari Nariratana. Trzykrotnie rozwiedziony król Vajiralongkorn ma siedmioro dzieci. Jest żonaty z królową Suthidą, która była wcześniej jego głównym ochroniarzem. Do ich śluby doszło na kilka dni przed koronacją w 2019 r.

10 sierpnia: stolica Indonezji została ogłoszona najbardziej zanieczyszczonym miastem na świecie. Według rankingu szwajcarskiej firmy IQAir powietrze w Dżakarcie jest najbardziej zanieczyszczone ze wszystkich miast na świecie. W badaniach prowadzonych od maja bieżącego roku stolica Indonezji nieustannie znajduje się w dziesiątce najbardziej zanieczyszczonych miast. Dżakarta z populacją 10 mln ludzi od dawna zмага się z walką o poprawę jakości powietrza, ale niemal każdego dnia wskaźniki pokazują obecność szkodliwych substancji.

10 sierpnia: Filipiny i Wietnam są w trakcie rozmów nad porozumieniem dotyczącym sporu na Morzu Południowochińskim. Ferdinand Marcos Jr. po rozmowie z ambasadorem Wietnamu na Filipinach Hoang Huy Chungiem poinformował, że przedstawiciele obu państw prowadzą już rozmowy

poświęcone umowie na temat kwestii spornych na Morzu Południowochińskim. Prezydent nie ujawnił żadnych konkretów, ale przyznał, że tego rodzaju porozumienia w wyraźny sposób przyczyni się do stabilizacji sytuacji w regionie.

11 sierpnia: na początku września prawdopodobnie odbędą się wybory prezydenckie w Singapurze. Jeżeli do 22 sierpnia zgłosi się więcej niż jeden kandydat, wtedy wybory na prezydenta odbędą się pierwszego września. W przeciwieństwie do ostatnich wyborów z 2017 r. o stanowisko mogą się ubiegać przedstawiciele wszystkich grup etnicznych, a nie tylko osoby pochodzenia malajskiego. Obecna prezydent, Halimah Yacob, pierwsza kobieta na stanowisku prezydenta Singapuru, poinformowała, że nie zamierza ubiegać się o reelekcję. Z kolei jej kadencja kończy się 13 września bieżącego roku. Swoje zainteresowanie udziałem w wyborach wyrazili były polityk Tharman Shanmugaratnam, były dyrektor ds. inwestycji w państwowym funduszu majątkowym Ng Kok Song oraz biznesmen George Goh. Niemniej jednak, żeby wziąć udział w wyborach muszą najpierw uzyskać odpowiednie zaświadczenia od prezydenckiej komisji wyborczej. W ramach nowelizacji z 2017 r. zaostrzono wymogi kwalifikacyjne na urząd prezydenta, zgodnie z którymi kandydaci muszą posiadać doświadczenie na stanowisku wysokiego urzędnika służby cywilnej lub dyrektora naczelnego firmy z kapitałem w wysokości co najmniej 371 mln USD.

12 sierpnia: Indonezja przygotowuje się do organizacji pierwszy w historii morskich manewrów ASEAN (ASEX 01-Natuna). Przedstawiciele indonezyjskich służb przeprowadzili badania terenowe przed zaplanowanymi na 18-25 września morskimi manewrami ASEAN w pobliżu Wysp Natuna.

15 sierpnia: były premier Malezji został uniewinniony w sprawie o nadużywanie władzy. Sąd Najwyższy uniewinnił Muhyiddin Yassin od czterech zarzutów nadużycia władzy w związku z projektami przyznanymi w ramach programu stymulacyjnego *Jana Wibawa* jego rządu, który miał na celu wsparcie rdzennych mieszkańców kraju (bumiputera) w czasie trwania pandemii koronawirusa. Prokuratura generalna zapowiedziała odwołanie się od decyzji Sądu Najwyższego. Z kolei opozycyjna koalicja Perikatan Nasional poinformowała, że wszczęła postępowanie prawne w celu pozwania rządu i komisji antykorupcyjnej za sformułowanie fałszywych oskarżeń. Ponadto wezwano prokuraturę generalną do zamknięcia wszelkich spraw toczących się przeciwko Yassinowi. Były premier Malezji oczekuje jeszcze na rozpatrzenie trzech zarzutów prania brudnych pieniędzy, ale jego zespół prawny twierdzi, że te zarzuty również zostaną oddalone.

15 sierpnia: partia Krok Naprzód nie poprze kandydata na premiera wystawionego przez swojego byłego koalicjanta Pheu Thai. Przedstawiciel partii Krok Naprzód, która wygrała majowe wybory parlamentarne, Chaithawat Tulathon ogłosił, że ugrupowanie nie udzieli swojego poparcia dla Srettha

Thavisina, który został przedstawiony jako kandydat na stanowisko premiera przez partię Pheu Thai, która uzyskała drugi najlepszy wynik w wyborach. Zdaniem partii Krok Naprzód obecne dążenia w kierunku utworzenia rządu nie odzwierciedlają woli obywateli Tajlandii. Partia Pheu Thai poinformowała, że szanuje decyzję swojego byłego koalicjanta i nadal pozostaje otwarta na współpracę ze wszystkimi stronami sceny politycznej.

17 sierpnia: partia Pheu Thai uzyskała poparcie ze strony Zjednoczonej Tajskiej Partii Narodowej. Zjednoczona Tajska Partia Narodowa (United Thai Nation Party, UTN), która wystawiła Prayuta Chan-o-cha jako kandydata na premiera w majowych wyborach, poinformowała, że poprze kandydata Pheu Thai na stanowisko premiera. Na tej podstawie należy wnioskować, że UTN będzie uczestniczyć w tworzeniu rządu z Pheu Thai, jeżeli Sretta Thavisin uzyska wymaganą większość w głosowaniu parlamentu zaplanowanym na 22 sierpnia. Pheu Thai udało się zdobyć poparcie łącznie 13 ugrupowań politycznych, ale żeby zdobyć wystarczającą liczbę głosów konieczne będzie przekonanie do kandydata części senatorów powiązanych z establishmentem wojskowym.

19 sierpnia: córka byłego premiera Tajlandii zapowiedziała jego powrót do kraju 22 sierpnia. Najmłodsza córka Thaksina Shinawatry, który został odsunięty od władzy w 2006 r. i uciekł z kraju w 2008 r., zapowiedziała jego powrót tego samego dnia, kiedy odbędzie się kolejne głosowanie parlamentu w sprawie nowego premiera. 74-letni milioner uciekł z kraju chcąc uniknąć kilku zarzutów korupcyjnych, które jego zdaniem były motywowane politycznie. Większość czasu na emigracji spędził w Hongkongu, Singapurze, Londynie oraz Dubaju. Paetongtarn Shinawatra poinformowała za pośrednictwem swoich mediów społecznościowych, że odbierze ojca z lotniska Don Muang o godz. 9 we wtorek 22 sierpnia. Warto jednak zaznaczyć, że w trakcie jego nieobecności w kraju został uznany za winnego w czterech sprawach dotyczących korupcji. Mimo tego, że jedna z nich uległa już przedawnieniu to kara w pozostałych trzech sprawach nadal wynosi 10 lat pozbawienia wolności. Według nieoficjalnych doniesień medialnych zaraz po wylądowaniu Thaksina Shinawatry w Tajlandii zostanie on aresztowany przez organy ścigania, a następnie przewieziony do Sądu Najwyższego lub aresztu albo szpitala więziennego. Wszystko zależy od tego o jakiej porze oraz w jakim stanie zdrowotnym Thaksin wyląduje w Bangkoku.

21 sierpnia: opozycyjna Pheu Thai łączy siły ze swoimi rywalami z establishmentu wojskowego w celu utworzenia rządu. Opozycyjna partia Pheu Thai, blisko powiązana z rodem Shinawatrów, zapowiedziała realizację swoich obietnic wyborczych razem ze zmianą konstytucji w ramach koalicji politycznej składającej się z 11 ugrupowań, która daje łącznie 314 miejsc w Izbie Reprezentantów. Członkami koalicji są jednak ugrupowania (m.in. Palang

Pracharath Party oraz United Thai Nation) powiązane z wojskowymi stojącymi za zamachami stanu z 2006 r. i 2014 r. Według najnowszych badań opinii publicznej większość społeczeństwa w Tajlandii nie popiera współpracy populistycznej partii Pheu Thai z ugrupowaniami powiązаныmi z armią. Około 64% z 1310 respondentów opowiedziało się przeciwko utworzeniu rządu przez Pheu Thai razem z ugrupowaniami wpieranymi przez wojskowych. Obecne realia prawne i polityczne w Tajlandii sprawiają jednak, że uzyskanie większości dla kandydatury Sretthy Thavisina na stanowisko premiera byłoby niemożliwe bez jakiegokolwiek współpracy z establishmentem wojskowym. Według wstępnych informacji Pheu Thai zapewniła sobie w nowym rządzie osiem stanowisk ministerialnych oraz dziewięć wiceministerialnych. Zdecydowana większość resortów w rękach Pheu Thai odpowiada za kwestie ekonomiczne, co ma umożliwić realizację obietnic wyborczych, takich jak wprowadzenie stawki minimalnej 600 bahtów do 2027 r. oraz pensji minimalnej w wysokości 25 tys. bahtów dla absolwentów uniwersytetów. Ponadto obowiązkowa służba wojskowa ma być zniesiona

22 sierpnia: parlament Kambodży zatwierdził objęcie przez Huna Maneta stanowiska premiera. Zdominowany przez Kambodżańską Partię Ludową parlament, na czele której stoi Hun Sen, zatwierdził czterogwiazdkowego generała Huna Maneta na stanowisko premiera, kończąc tym samym okres 38 lat rządów jego ojca. Hun Manet jest absolwentem amerykańskiej akademii wojskowej West Point i szybko awansował w szeregach kambodżańskich sił zbrojnych. Pełnił między innymi funkcję szefa jednostki antyterrorystycznej, był zastępcą szefa jednostki odpowiedzialnej za ochronę jego ojca, a także był dowódcą armii i zastępcą dowódcy sił zbrojnych. W przeciwieństwie do swojego ojca zdobył również bardzo dobre wykształcenie, zdobywając tytuł magistra ekonomii na Uniwersytecie w Nowym Jorku oraz doktorat z ekonomii na brytyjskim Uniwersytecie w Bristolu. Hun Sen nie zrezygnuje jednak całkowicie z polityki, ponieważ zapowiedział swoją aktywność na innych stanowiskach przez co najmniej następne 10 lat. Wszystko wskazuje na to, że wykorzysta ten okres do konsolidacji władzy wokół swojego syna, pomagając mu jednocześnie przeciwstawić się potencjalnym wyzwaniom.

22 sierpnia: były premier Tajlandii powrócił do kraju po 15 latach. Thaksin Shinawatra przyleciał z Singapuru do Bangkoku swoim prywatnym odrzutowcem. Niedługo po wylądowaniu i przywitaniu się z członkami rodziny został odeskortowany przez policję do Sądu Najwyższego, a następnie przetransportowany do więzienia, gdzie ma odbyć karę 8 lat pozbawienia wolności. Z uwagi na jego problemy zdrowotne z kręgosłupem, sercem oraz płucami będzie pod stałą obserwacją medyczną. Na przestrzeni ostatniego miesiąca dwukrotnie przekładał datę swojego przylotu do kraju, co sprawiło, że część społeczeństwa wątpiła w jego ostateczny powrót.

22 sierpnia: kandydat Pheu Thai został nowym premierem Tajlandii.

Trzymiesięczny impas na politycznej arenie Tajlandii zakończył się wraz z zatwierdzeniem kandydatury Srettha Thavisin na nowego premiera. W głosowaniu, w którym wzięli udział przedstawiciele Izby Reprezentantów oraz Senatu kandydat Pheu Thai zdobył 482 głosy, co umożliwiło mu objęcie stanowiska premiera Tajlandii. Koalicja 11 partii politycznych z Pheu Thai na czele dysponowała 314 głosami w izbie niższej parlamentu, ale dodatkowe poparcie ze strony Senatu umożliwiło zaakceptowanie kandydatury Thavisina. W trakcie wyborów nowy premier postulował reformę edukacji, zagwarantowanie dodatkowych praw społeczności LGBT, walkę ze zmianami klimatycznymi oraz zrównoważenie nierówności społecznych w kraju.

22 sierpnia: Australia i Wietnam zobowiązały się do podniesienia rangi stosunków dwustronnych do wszechstronnego partnerstwa strategicznego.

Podczas wizyty minister spraw zagranicznych Australii Penny Wong w Hanoi doszło do spotkania z jej wietnamskim odpowiednikiem Bui Thanh Sonem. Przedstawiciele obu państw współprzewodniczyli 5. spotkaniu ministrów spraw zagranicznych Wietnam-Australia, podczas którego doszło do porozumienia w sprawie podniesienia rangi oficjalnych stosunków dwustronnych, co zostało zasygnalizowane podczas wizyty Vuong Dinh Hue w Australii w grudniu 2022 r. Oba państwa zamierzają przede wszystkim zacieśnić współpracę w obszarze bezpieczeństwa, a także z zakresu realizacji misji pokojowych pod egidą ONZ. Na przestrzeni ostatnich lat zauważono również wzrost współpracy gospodarczej, albowiem Wietnam stał się dziesiątym największym partnerem handlowym Australii, natomiast Australia plasuje się na siódmym miejscu głównych partnerów Wietnamu. W ubiegłym roku wymiana handlowa osiągnęła wartość 16 mld USD.

23 sierpnia: były premier Tajlandii został przetransportowany do więziennego szpitala z przyczyn medycznych.

Problemy z sercem oraz wysokim ciśnieniem Thaksina Shinawatry przyczyniły się do tego, że pierwszej nocy w więzieniu po historycznym powrocie do kraju został przetransportowany do szpitala więziennego. Jego stan uległ poprawie, ale 74-letni założyciel Pheu Thai zmaga się z wieloma innymi dolegliwościami (m.in. z płucami i kręgosłupem). Reakcja społeczeństwa na te doniesienia była mieszana, część użytkowników mediów społecznościowych wskazała na specjalne traktowanie byłego premiera. Mimo kilkudniowej obserwacji na oddziale policyjnego szpitala, ministerstwo sprawiedliwości zaprzeczyło doniesieniom o przeniesieniu Thaksina do prywatnego szpitala. Warto zaznaczyć, że członkowie rodu Shinawatra posiadają znaczące udziały w prywatnych szpitalach znajdujących się w Bangkoku.

25 sierpnia: nowy premier Tajlandii w pierwszej kolejności odwiedził jeden z głównych kurortów wakacyjnych Tajlandii. Po tym jak został zaakceptowany przez parlament i króla, Srettha Thavisin udał się na wyspę Phuket, gdzie podkreślił plany nowego rządu dotyczące ożywienia gospodarczego poprzez wzmocnienie rozwoju turystyki w kraju. Tempo wzrostu gospodarczego Tajlandii wyraźnie zmalało z 1,8% do 0,2% w zestawieniu kwartalnym. Między innymi dlatego obniżono prognozy tegorocznego wzrostu gospodarczego z 2,7%-3,7% do 2,5%-3%. Tegoroczny ruch turystyczny jest jednym z nielicznych pozytywnych aspektów sytuacji ekonomicznej Tajlandii, dlatego to właśnie na tej gałęzi gospodarki chce się skupić rząd. Do tej pory Tajlandię odwiedziło 29 mln zagranicznych turystów (3/4 rekordowej liczby z 2019 r.), ale tylko 11 mln Chińczyków. W związku z tym po okresie pandemii koronawirusa tylko 30% chińskich turystów powróciło do Tajlandii. Dlatego rząd zamierza wprowadzić kolejne ułatwienia i zachęty prowadzące do zwiększenia liczby zagranicznych turystów. Srettha Thavisin zapowiedział plan zwiększenia przychodów z turystyki do 93,8 mld USD (w rekordowym 2019 r. wyniosły 54,3 mld USD)

27 sierpnia: dyplomata Timoru Wschodniego został wydany z kraju przez birmańską juntę. Przedstawiciel Rządu Jedności Narodowej Birmy (przeciwnicy junty) poinformował za pośrednictwem mediów społecznościowych o decyzji wojskowego rządu o wydaleniu Charge d'affaires Timoru Wschodniego do pierwszego września bieżącego roku. Rząd Timoru Wschodniego konsekwentnie sprzeciwiał się wojskowemu zamachowi stanu z lutego 2021 r., a prezydent Jose Ramos-Horta spotkał się z przedstawicielem Rządu Jedności Narodowej.

28 sierpnia: w stolicy Indonezji uruchomiono linię lekkiej kolei miejskiej. Prezydent Joko Widodo wziął udział w uruchomieniu linii kolei miejskiej o długości 41,2 km, łączącej centrum Dżakarty z satelickimi miastami w Jawie Zachodniej, Bekasi oraz Depok. Inwestycja o wartości 2,13 mld USD ma się przyczynić do zmniejszenia natężenia ruchu samochodowego w stolicy Indonezji, co ma się następnie przełożyć na zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza. Dżakarta z populacją 10 mln mieszkańców znajduje się w czołówce najbardziej zanieczyszczonych miast na świecie.

29 sierpnia: premier Singapuru złożył oficjalną wizytę w Wietnamie. Lee Hsien Loong spotkał się z premierem Pham Minh Chinhem w Hanoi w ramach trzydniowej oficjalnej wizyty w Wietnamie. Przedstawiciele obu państw podjęli decyzję o rozszerzeniu gospodarczej współpracy bilateralnej, a także podpisali nowe porozumienia dotyczące infrastruktury, rozwoju i wymiany talentów oraz umiejętności z zakresu innowacyjnych rozwiązań technologicznych. Państwa zamierzają poprawić współpracę w obszarze energetyki, zrównoważonego rozwoju oraz innowacyjnych technologii cyfrowych. Między innymi dlatego

podpisano protokół ustaleń o współpracy pomiędzy singapurską agencją do spraw nauki i technologii oraz wietnamskim Narodowym Centrum Innowacji. Decyzje zostały podjęte w ramach obchodów 50. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych oraz 10. rocznicy zawarcia partnerstwa strategicznego. Ponadto oba państwa będą organizowały coroczne spotkania z udziałem premierów i rozpoczną rozmowy dotyczące podniesienie rangi stosunków dwustronnych do wszechstronnego partnerstwa strategicznego. Według ostatnich informacji z grudnia ubiegłego roku Singapur był drugim największym źródłem inwestycji zagranicznych w Wietnamie, a ich wartość wyniosła 70,8 mld USD. Wietnam jest z kolei jedenastym co do wielkości partnerem handlowym Singapuru, a wymiana handlowa wzrosła w 2022 r. o 16,4% osiągając wartość 31,3 mld USD. Warto również zaznaczyć, że w ramach projektu parków industrialnych Wietnam-Singapur w Wietnamie działa 13 parków, które przyciągnęły inwestycje w wysokości 18,4 mld USD, co pozwoliło na stworzenie 300 tys. miejsc pracy.

31 sierpnia: były premier Tajlandii złożył wniosek o ułaskawienie. Minister sprawiedliwości Wissanu Krea-ngam poinformował o złożeniu przez Thaksina Shinawatrę wniosku o królewskie ułaskawienie. Formalny proces związany z ułaskawieniem zazwyczaj trwa od miesiąca do dwóch miesięcy. Według nieoficjalnych doniesień medialnych były premier przebywa w prywatnym apartamencie VIP na 14 piętrze policyjnego szpitala w centrum Bangkoku.

KOMENTARZ

Okres wakacyjny przyniósł kilka istotnych zmian na wewnętrznej arenie politycznej kilku państw Azji Południowo-Wschodniej. Na szczególną uwagę zasługują przede wszystkim przykłady Kambodży oraz Tajlandii. W pierwszym przypadku mieliśmy do czynienia z wyborami parlamentarnymi, których wynik nie okazał się niespodzianką, ale doszło również do zmiany na stanowisku premiera. Z kolei w Tajlandii byliśmy świadkami trwającego wiele tygodni impasu politycznego wokół wyboru nowego premiera. Po raz kolejny okazało się, że interesy pewnych grup wpływów są zdecydowanie ważniejsze od woli większości obywateli, a co za tym idzie trudno mówić o prawdziwej demokracji w Tajlandii.

W wyborach przeprowadzonych 23 lipca zdecydowaną większość głosów zdobyła Kambodżańska Partia Ludowa, na czele której stoi Hun Sen. Według oficjalnych wyników poparcie społeczne wynoszące ponad 82% zapewniło

ugrupowaniu wieloletniego premiera 120 ze 125 miejsc w parlamencie. Nie było to żadnym zaskoczeniem biorąc pod uwagę całkowite wyeliminowanie jakiegokolwiek opozycji politycznej, liczne ograniczenia nakładane na media, a także zastraszanie elit, które mogłyby się sprzeciwić rządowi. Zwycięstwo w wyborach otworzyło przed Hun Senem drogę do wdrożenia swojego kolejnego planu politycznego, polegającego na przekazaniu stanowiska premiera swojemu synowi Hunowi Manetowi. Hun Sen jest jednym z najdłużej sprawujących władzę w kraju liderów w Azji. Rządził w Kambodży od 1985 r., a premierem był przez niemal cztery dekady. Wkrótce po 71 urodzinach Hun Sena na początku sierpnia poinformowano o zatwierdzeniu Hun Maneta przez króla Norodoma Sihamoniego na nowego premiera Kambodży. Następnie 22 sierpnia zdominowany przez Kambodżańską Partię Ludową parlament przyjął decyzję o powołaniu byłego czterogwiazdkowego generała Huna Maneta na stanowisko premiera, kończąc tym samym okres 38 lat rządów jego ojca. Hun Manet jest absolwentem amerykańskiej akademii wojskowej West Point i szybko awansował w szeregach kambodżańskich sił zbrojnych. Musiał jednak zrezygnować z funkcji wojskowych przed kandydowaniem w tegorocznych wyborach do parlamentu, co było konieczne, aby mógł zostać premierem. W przeciwieństwie do swojego ojca uzyskał bardzo dobre wykształcenie, zdobywając tytuł magistra ekonomii na Uniwersytecie w Nowym Jorku oraz doktorat z ekonomii na brytyjskim Uniwersytecie w Bristolu. Na tej podstawie trudno określić, czy będzie w stanie przyjąć tak bezwzględny sposób działania wobec swoich oponentów politycznych jak to miał w zwyczaju Hun Sen. Zmiana na stanowisku premiera stwarza idealną okazję do nowego otwarcia w relacjach Kambodży z państwami Zachodu, które niejednokrotnie dawały do zrozumienia, że nie akceptują sposobu w jaki traktowana jest opozycja polityczna w tym kraju. Jedną z przeszkód na drodze do resetu relacji może się okazać Hun Sen, który nadal będzie dysponował znaczącymi wpływami politycznymi jako lider największego ugrupowania w parlamencie. Warto również wziąć pod uwagę daleko idące uzależnienie Kambodży od Chin, które nie będą chciały pozwolić na to, żeby Kambodża wyszła z chińskiej strefy wpływów.

Zmiana na stanowisku premiera zaszła również w przypadku Tajlandii, ale tutaj cały proces był zdecydowanie bardziej skomplikowany. Po ponad dwóch miesiącach politycznych zawirowań od czasu wyborów z 14 maja na czele tajskiego rządu stanął Srettha Thavisin z partii Pheu Thai. Zdobycie zwykłej większości dla kandydatury Thavisina w obu izbach parlamentu było możliwe dzięki utworzeniu koalicji składającej się z 11 partii politycznych, włącznie z ugrupowaniami powiązanymi z establishmentem wojskowym, takich jak Palang Pracharat oraz partia Zjednoczonego Narodu Tajlandii (United Thai Nation). Choć zatwierdzenie nowego premiera i utworzenie nowego rządu było bardzo pożądane przez społeczeństwo, to jednak duża część obywateli jest

rozzarowana kompromisem, który był niezbędny do przerwania impasu politycznego wokół nowego premiera.

Majowe wybory wygrała postępową partia Krok Naprzód (Move Forward), która utworzyła koalicję składającą się z 8 partii politycznych włącznie z Pheu Thai. Biorąc pod uwagę wyniki wyborów w pierwszym głosowaniu dotyczącym nowego premiera z 13 lipca przedstawiono kandydaturę lidera partii Move Forward – Pitę Limjaroenrata. Poparcie ze strony koalicji okazało się jednak niewystarczające dla uzyskania wymaganej większości, głównie za sprawą wyraźnego sprzeciwu ze strony senatu, którego skład został wybrany przez wojsko sprzeciwiające się progresywnemu programowi Move Forward. Największy sprzeciw wzbudził plan zmian artykułu 112 Kodeksu Karnego, sankcjonującego działania związane z obrazą majestatu monarchii. Koalicja podjęła próbę ponownego zgłoszenia Pity Limjaroenrata na stanowisko premiera, ale parlament Tajlandii odrzucił jego renominację, argumentując, że jego kandydatura została już odrzucona, a co za tym idzie nie może się ponownie ubiegać o stanowisko szefa rządu. Silny sprzeciw konserwatywnego senatu wobec partii Krok Naprzód doprowadził do rozpadu koalicji oraz utworzenia nowej, tym razem Pheu Thai na czele oraz dziesięciu innych ugrupowań politycznych. Był to ruch konieczny, aby Srettha Thavisin uzyskać wystarczające poparcie do objęcia stanowiska premiera, ale było jednocześnie bezpośrednim pogwałceniem jego obietnic wyborczych. W trakcie kampanii wyborczej deklarował, że nie będzie współpracował ze wspieranymi przez wojsko Phalang Pracharat oraz United Thai Nation. Zarówno nowy premier jak i partia Pheu Thai będą musieli się w najbliższych miesiącach zmierzyć z naprawą ogromnych strat wizerunkowych, ponieważ zdecydowana większość społeczeństwa nie popiera nowej koalicji z partiami stojącymi za zamachami stanu z 2006 r. i 2014 r. Pheu Thai podjęła duże ryzyko rezygnując z wizerunku prodemokratycznej partii na rzecz zdobycia władzy w kraju. Jednocześnie nowy rząd najprawdopodobniej skupi się teraz na rozwiązaniu problemów budżetowych i realizację populistycznych postulatów jak na przykład transfer 10 tys. bahtów (około 283 USD) na tzw. wirtualny portfel dla każdego obywatela powyżej 16 roku życia. Sukces tego planu będzie przede wszystkim zależał od Srettha Thavisina, który oprócz stanowiska premiera pełni jednocześnie funkcję ministra finansów. Biorąc pod uwagę jego brak politycznego doświadczenia w tworzeniu polityki gospodarczej państwa jego szanse na skuteczne rozwiązanie strukturalnych wad gospodarki Tajlandii są bardzo ograniczone. Lista wyzwań jest bardzo długa, począwszy od starzejącego się społeczeństwa, potrzeby reformy rynku pracy, powolnego wzrostu, rosnącego zadłużenia gospodarstw domowych, słabnącego systemu edukacji, niedoinwestowania w badania i rozwój, a na nadmiernej zależności od sektora turystycznego kończąc.

II. STOSUNKI BILATERALNE CHIN Z PAŃSTWAMI ASEAN

1 lipca: birmańska junta oskarżyła zbrojne ugrupowanie mniejszości etnicznej o atak na konwój z chińskim personelem. Wojskowy rząd Birmy oskarżył Armię Niepodległości Kaczinu o atak na konwój wojskowych przedstawicieli z Chin oraz członków junty zmierzający do miasta Myitkyina w stanie Kaczin. Jeden z pojazdów miał zostać ostrzelany pięciokrotnie, ale nikt nie został ranny.

5 lipca: chińska straż przybrzeżna stworzyła zagrożenie dla filipińskiej misji zaopatrzeniowej na Morzu Południowochińskim. Dwie jednostki chińskiej straży przybrzeżnej o numerach 4203 oraz 5201 wykonały „niebezpieczne manewry” w pobliżu okrętów filipińskiej straży przybrzeżnej BRP Malapascua (MRRV-4403) i BRP Malabrigo (MRRV-4402) realizujących misję zaopatrzeniową dla posterunku znajdującego się na płyciźnie Second Thomas, będącą przedmiotem sporu na Morzu Południowochińskim. Zdaniem strony filipińskiej jeden z chińskich statków przeciął kurs BRP Malabrigo, zmuszając załogę do gwałtownego zmniejszenia prędkości w celu uniknięcia kolizji. W pobliżu płycizny, która znajduje się na wodach wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin, wykryto również obecność sześciu innych statków należących do chińskiej milicji morskiej, a także dwa okręty chińskiej marynarki wojennej. Niedługo po incydencie pojawiła się trzecia jednostka chińskiej straży przybrzeżnej o numerze 3103, której załoga wydawała komunikaty radiowe, wzywającej filipińskie statki do opuszczenia spornego obszaru.

5 lipca: Indonezja wszczęła śledztwo w sprawie nielegalnego eksportu niklu do Chin. Komisja do spraw zwalczania korupcji rozpoczęła postępowanie dotyczące nielegalnego eksportu 5,3 mln ton niklu do Chin w okresie od stycznia 2020 r. do czerwca 2022 r. o łącznej wartości 961 mln USD. Warto zaznaczyć, że eksport rudy niklu był zabroniony od stycznia 2020 r. w celu pobudzenia inwestycji w zakłady przetwórcze i huty w Indonezji. Eksport doprowadził do strat budżetu państwa z tytułu uniknięcia podatków eksportowych w wysokości około 38,3 mln USD. Wszystko wskazuje na to, że nikiel pochodził z kopalni w Sulawesi.

9 lipca: filipińska straż przybrzeżna zgłasza swoje obawy związane ze wzmożoną obecnością chińskich statków na spornych obszarach Morza Południowochińskiego. Przedstawiciel straży przybrzeżnej zwrócił uwagę, że chińska aktywność w pobliżu Reed Bank, niedaleko prowincji Palawan, może być wstępem do próby okupacji na wzór wydarzeń wokół płycizny Scarborough z 2012 r. Według ostatnich doniesień na południe od Reed Bank wykryto obecność ponad 50 statków chińskiej milicji morskiej. Oprócz tego na wodach wyłącznej

strefy ekonomicznej Filipin zauważono aktywność trzech statków chińskiej straży przybrzeżnej oraz dwóch jednostek marynarki wojennej. Rzecznik straży przybrzeżnej zapowiedział zwiększenie częstotliwości patroli na tym obszarze w celu dokładnego monitorowania chińskich działań na spornych obszarach.

10 lipca: Chiny przeprowadziły z Tajlandią wspólne ćwiczenia sił powietrznych Falcon Strike 2023. Inicjatywa została zrealizowana w Tajlandii, a wzięły w niej udział myśliwce, bombowce, samoloty wczesnego ostrzegania, a także systemy raketowe ziemia-powietrze. W ramach ćwiczeń przeprowadzono działania mające na celu zwiększenie umiejętności z zakresu wspólnej obrony powietrznej, udzielania wsparcia powietrznego oraz manewrowania w dużych grupach samolotów.

12 lipca: Chiny po raz kolejny odrzuciły zwycięstwo Filipin w wyroku trybunału arbitrażowego z 2016 r. W dniu siódmej rocznicy wydania orzeczenia przez Stały Trybunał Arbitrażowy w Hadze, rzecznik chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych Wang Wenbing stwierdził, że trybunał przekroczył swoje uprawnienia i pogwałcił obowiązujące zasady, ponieważ prowadził postępowanie bez zgody Chin. Pekin już w momencie zgłoszenia przez Filipiny sprawy do trybunału w 2013 r. odmówił udziału w postępowaniu, ale nie był to warunek umożliwiający kontynuowanie prac w sprawie sporu na Morzu Południowochińskim, o czym strona chińska była poinformowana.

12 lipca: filipińskie siły zbrojne zwiększyły liczbę patroli na Morzu Południowochińskim. Filipińskie wojsko skupiło się w swoich działaniach na zagrożenia zewnętrzne o czym świadczy zwiększenie liczby patroli morskich i powietrznych w obszarze wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin na Morzu Południowochińskim. Obecność militarna zwiększyła się do 90% w porównaniu do 30% w 2022 r. Działania są zorientowane przede wszystkim na dokładniejszym monitorowaniu szlaków morskich, a także wykrywaniu obecności zagranicznych statków. W ten sposób rząd w Manili próbuje przeciwdziałać chińskiej aktywności w tzw. szarej strefie.

13 lipca: Chiny i ASEAN przyjęły wytyczne dotyczące przyspieszenia negocjacji nad Kodeksem Postępowania na Morzu Południowochińskim. Podczas spotkania ministrów spraw zagranicznych ASEAN z najwyższym rangą dyplomatą ChRL Wang Yi w Dżakarcie uzgodniono zestaw wytycznych poświęconych Kodeksowi Postępowania. Minister spraw zagranicznych Indonezji Retno Marsudi uznała ten krok za ważne osiągnięcie i kolejny kamień milowy w partnerstwie pomiędzy Chinami i ASEAN. Nie ujawniono jednak żadnych szczegółów dotyczących wytycznych, a co za tym idzie nie wiadomo, czy strony doszły do porozumienia w najbardziej problematycznych kwestiach takich jak warunki realizacji manewrów wojskowych oraz połowów na spornych obszarach Morza Południowochińskiego. W trakcie rozmów podjęto również

temat trzeciej wersji umowy o wolnym handlu Chiny-ASEAN, mającej na celu wzmocnienie współpracy ekonomicznej. Chiny są obecnie głównym partnerem handlowym ASEAN oraz czwartym największym źródłem inwestycji.

14 lipca: Wang Yi spotkał się z ministrem spraw zagranicznych Wietnamu na marginesie serii spotkań ministerialnych w Indonezji. Najwyższy rangą chiński dyplomata podkreślił w rozmowie z Bui Thanh Sonem, że oba państwa powinny współpracować na rzecz odpowiedzialnego zarządzania sporami na Morzu Południowochińskim. Przedstawiciel ChRL zasygnalizował również zainteresowanie Pekinu importem większej ilości towarów z Wietnamu. Strona chińska zadeklarowała chęć kontynuacji poprawy komunikacji dwustronnej w celu konsolidacji strategicznego zaufania oraz rozszerzenia współpracy opartej na obopólnych korzyściach. Zgodnie z chińskim oświadczeniem ze spotkania obie strony zgodziły się na przyspieszenie rozmów na temat porozumienia w sprawie współpracy z zakresu rybołówstwa w Zatoce Tonkińskiej oraz promocji wspólnego wydobycia surowców naturalnych na obszarach Morza Południowochińskiego, które nie są przedmiotem sporu.

16 lipca: Wietnam zamierza skonsolidować swoje wpływy na spornym obszarze archipelagu Spratly na Morzu Południowochińskim. Według ostatnich doniesień przedsiębiorstwo Airport Design and Construction Consultancy One Member Limited Liability Co. (ADCC) będzie odpowiedzialne za rozwój tzw. sztucznych wysp wokół raf Pearson, Tennent oraz Barque Canada, które znajdują się w obrębie wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin. Do raf Tennent oraz Pearson roszczą sobie również prawa Chiny oraz Tajwan. Na spornych rafach rząd Wietnamu zamierza budowę infrastruktury jak chociażby różnego rodzaju fortyfikacje i umocnienia, magazyny do składowania broni i amunicji, a także zwiększyć stałą obecność personelu. Zgodnie z ujawnioną dokumentacją powierzchnia raf ma wzrosnąć odpowiednio o 19,5 km², 23,4 km², 181 km². W ramach militaryzacji trzech raf zrealizowanych zostanie łącznie 34 projektów. Z kolei na Sand Cay ma zostać zbudowany port o długości 180 m, który będzie w stanie obsługiwać wietnamską fregatę typu Gepard 3.9. Wraz z ukończeniem tego projektu Sandy Cay będzie miało powierzchnię 100 km².

17 lipca: były prezydent Filipin spotkał się w Pekinie z liderem ChRL. Rodrigo Duterte, który zasłynął z prowadzenia prochińskiej polityki zagranicznej przez większość swojej prezydentury, spotkał się z Xi Jinpingiem w stolicy Chin. Przewodniczący ChRL docenił jego wkład w rozwój stosunków dwustronnych między państwami, a także wyraził nadzieję, że nadal będzie odgrywał ważną rolę we wzmacnianiu przyjaznej współpracy między państwami. Prezydent Ferdinand Marcos Jr. poinformował, że wizyta Duterte w Chinach miała charakter prywatny, ale był o niej poinformowany. Dodał jednocześnie, iż nie ma

nic przeciwko spotkaniu byłego prezydenta z Xi Jinpingiem, ponieważ są przyjaciółmi.

26 lipca: filipiński senat odrzucił propozycję podniesienia na forum ONZ kwestii sporu z Chinami na Morzu Południowochińskim. Senat odrzucił rezolucję nr 659, zawierającą propozycję podniesienia kwestii chińskich wtargnięć na sporne wody Morza Południowochińskiego na forum Zgromadzenia Ogólnego ONZ. Zdaniem senator Risy Hontiveros, która przygotowała projekt rezolucji, zwrócenie uwagi ONZ na sytuację na Morzu Południowochińskim przyczyniłoby się do większego poparcia międzynarodowego dla wyroku trybunału arbitrażowego z 2016 r., który podważył legalność „historycznych praw” Chin do niemal całego akwenu. Senator Alan Peter Cayetano zwrócił uwagę, że Chiny nie są jedynym państwem naruszającym filipińskie wody na spornym obszarze, dlatego nie powinny być jedynym państwem wymienionym na forum ONZ. Senator Hontiveros podkreśliła jednak, że orzeczenie trybunału dotyczyło wyłącznie sporu pomiędzy Chinami i Filipinami. Pozostali senatorowie podkreślili swoje pełne poparcie dla wyroku trybunału, ale ich zdaniem pewne kwestie nie powinny być przedmiotem publicznych uzgodnień.

27 lipca: Chiny zaoferowały Filipinom wspólne manewry wojskowe w celu obniżenia napięć na spornych obszarach Morza Południowochińskiego. Dowódca filipińskich sił zbrojnych Romeo Brawner poinformował o „nieoficjalnej” propozycji wspólnych ćwiczeń wojskowych, złożonej przez chińskiego ambasadora na Filipinach Huang Xiliana. Przedstawiciel armii wykluczył przeprowadzenie manewrów na Morzu Południowochińskim, ale nie udzielił jednoznacznej odpowiedzi czy inicjatywa dojdzie do skutku. Podkreślił, że Filipiny są otwarte na współpracę ze wszystkimi państwami, ale ostateczna decyzja zostanie podjęta po dokładnym przeanalizowaniu chińskiej propozycji.

3 sierpnia: Rodrigo Duterte spotkał się z obecnym prezydentem Filipin, aby omówić swoją rozmowę z przewodniczącym Xi Jinpingiem. Według doniesień ze spotkania, temat sytuacji na Morzu Południowochińskim nie został poruszony w rozmowie pomiędzy Rodrigo Duterte oraz Xi Jinpingiem. Były prezydent udzielił przy okazji kilku rad Ferdinandowi Marcosowi Jr. na temat interakcji z Chinami.

7 sierpnia: chińska straż przybrzeżna kolejny raz przeszkodziła w filipińskiej misji zaopatrzeniowej dla posterunku w pobliżu płycizny Second Thomas. Filipiny poinformowały o kolejnych przymusowych działaniach chińskiej straży przybrzeżnej na spornych obszarach Morza Południowochińskiego. Filipińskie siły zbrojne wydały oficjalne oświadczenie, według którego jednostka chińskiej straży przybrzeżnej zablokowała dostęp filipińskiej misji zaopatrzeniowej, składającej się ze statków straży przybrzeżnej

oraz zaopatrzeniowych, do posterunku na płyciźnie Second Thomas przy użyciu armatek wodnych oraz niebezpiecznych manewrów. Strona filipińska wezwała Chiny do zaprzestania stosowania niebezpiecznych działań, które zagrażają życiu i bezpieczeństwu ludzi. Natomiast Pekin usprawiedliwił swoje działania nielegalnym naruszeniem chińskich wód przez Filipiny. W odpowiedzi na doniesienia o incydencie, Departament Stanu USA potępił chińskie działania zagrażające pokojowi i stabilności w regionie, a także powtórzył gwarancje bezpieczeństwa dla Filipin w ramach traktatu o wzajemnej obronie z 1951 r.

8 sierpnia: Filipiny odmówiły likwidacji posterunku na płyciźnie Second Thomas. Filipiński rząd poinformował, że nie usunie wraku statku BRP Sierra Madre, na pokładzie którego znajduje się stały posterunek filipińskich sił zbrojnych w pobliżu płycizny. Jest to odpowiedź na chińskie oświadczenie, według którego Manila zobowiązała się w przeszłości do odholowania statku, który z premedytacją został osadzony na mieliźnie pod koniec lat 90-tych XX wieku.

8 sierpnia: Chiny nie odpowiedziały na filipińskie próby kontaktu za pośrednictwem gorącej linii w trakcie incydentu w pobliżu płycizny Second Thomas. Filipińskie ministerstwo spraw zagranicznych poinformowało, że Pekin nie odpowiedział na próby kontaktu za pośrednictwem gorącej linii między państwami, służącej do deeskalacji napięć wokół incydentów na Morzu Południowochińskim. Decyzja o stworzeniu gorącej linii została podjęta podczas wizyty prezydenta Rodrigo Duterte w Chinach z 2016 r. Od momentu utworzenia tego mechanizmu strona chińska ignorowała próby komunikacji przez Filipiny, dlatego zdecydowano się na zawieszenie funkcjonowania gorącej linii. Ponadto ministerstwo spraw zagranicznych wezwało w sprawie ostatniego incydentu chińskiego ambasadora Huang Xiliana, aby przekazać swój stanowczy protest. Od 2020 r. do siódmego sierpnia 2023 r. Filipiny złożyły łącznie 445 protestów przeciwko chińskiej aktywności z czego 35 protestów złożono w samym tylko 2023 r.

8 sierpnia: Chiny ponownie wezwały Filipiny do odholowania statku z okolic płycizny Second Thomas. Chińskie ministerstwo spraw zagranicznych zażądało od Manili usunięcia statku BRP Sierra Madre, który został osadzony na mieliźnie w 1999 r. w celu zabezpieczenia filipińskich roszczeń do spornego obszaru na Morzu Południowochińskim. Misje zaopatrzeniowe dla posterunku na pokładzie statku są nieustanną przyczyną napięć w relacjach dwustronnych. Ostatni incydent polega na użyciu przez chińską straż przybrzeżną armatek wodnych. Mimo tego, że nikt nie ucierpiał to tylko jeden z dwóch statków zrealizował misję zaopatrzeniową. Asertywne działania Chin spotkały się z krytyką pozostałych państw takich jak Stany Zjednoczone, Japonia, Francja oraz

Korea Południowa, które wyraziły jednocześnie swoje poparcie dla wyroku trybunału arbitrażowego z 2016 r.

9 sierpnia: kolejna runda negocjacji ASEAN-Chiny na temat Kodeksu Postępowania na Morzu Południowochińskim zostanie przeprowadzona pod koniec sierpnia na Filipinach. Kolejne rozmowy nad Kodeksem Postępowania zostaną przeprowadzone w dniach 22-24 sierpnia w Manili. Jest to odpowiedź na działania Indonezji, która sprawuje tegoroczne przewodnictwo w ASEAN, zorientowane nad przyspieszeniem negocjacji nad dokumentem, który ma się przyczynić do stabilizacji sytuacji w regionie.

9 sierpnia: Chiny rozpoczynają budowę linii szybkiej kolei z Wietnamem. Właśnie się rozpoczęły prace nad pierwszym bezpośrednim połączeniem linii szybkiej kolei z Wietnamem. Linia kolejowa o długości 46,9 km pomiędzy Fangchenggang a Dongxing (miasto położony przy granicy z Wietnamem) ma być oddana do użytku pod koniec grudnia bieżącego roku, a pociągi będą poruszały się z prędkością 200 km/h, skracając tym samym czas podróży z 60 do 20 min.

10 sierpnia: prezydent Filipin zwiesił projekty rekultywacyjne w ramach projektu Manila Bay z uwagi na zaangażowanie chińskich przedsiębiorstw oraz potencjalne zagrożenie dla środowiska. Ferdinand Marcos Jr. podjął decyzję o zawieszeniu 22 projektów rekultywacyjnych, które zostały zatwierdzone przez poprzednią administrację Rodrigo Duterte. Decyzja została podjęta ponad tydzień po tym jak amerykańska ambasada na Filipinach zgłosiła swoje obawy dotyczące wpływu rekultywacji terenu na środowisko naturalne, a także ryzyko związane z zaangażowaniem chińskich firm w realizację projektu Manila Bay. Część projektów jest realizowana przez China Communications Construction, czyli przedsiębiorstwo, które brało udział w tworzeniu chińskich sztucznych wysp na spornych obszarach Morza Południowochińskiego.

10 sierpnia: Indonezja opóźniła otwarcie linii szybkiej kolei zbudowanej razem z Chinami z powodu obaw dotyczących bezpieczeństwa. Wstępne uruchomienie linii kolejowej Dżakarta-Bandung zostało przesunięte z 18 sierpnia na wrzesień, ale otwarcie dla użytku komercyjnego nadal jest zaplanowane na pierwszego października. Według operatora połączenia kolejowego wciąż prowadzone są testy wspólnie z indonezyjskim ministerstwem transportu z zakresu bezpieczeństwa na trasie o długości 142 km. Linia kolejowa jest jednym ze sztandarowych projektów zrealizowanych w trakcie prezydentury Joko Widodo, a co za tym idzie występuje duża presja polityczna, żeby linia została otwarta przed końcem roku.

11 sierpnia: minister spraw zagranicznych Chin złożył dwudniową wizytę w Malezji. Wang Yi złożył swoją szóstą oficjalną wizytę w Malezji, podczas której spotkał się ze swoim malezyjskim odpowiednikiem Zambrym Abd Kadirem,

ministrem transportu Loke Siew Fookiem, a także premierem Anwarem Ibrahimem. Przedstawiciele obu państw umówili zagadnienia związane ze współpracą inwestycyjną oraz edukacyjną, ale poruszyli również kwestie dotyczące sytuacji w regionie jak chociażby spór na Morzu Południowochińskim. Oba państwa zgodziły się na rozwój współpracy w zakresie produkcji samochodów, bezpieczeństwa żywnościowego i rolnictwa, gospodarki cyfrowej oraz źródeł energii odnawialnej. Strona malezyjska zadeklarowała swoje pełne poparcie i aktywny udział w projektach realizowanych w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku.

11 sierpnia: Filipiny zapowiedziały zwiększenie liczby misji z zaopatrzeniem dla posterunku przy płyciźnie Socond Thomas. Filipińskie siły zbrojne zapowiedziały przeprowadzenie kolejnych misji zaopatrzeniowych w odpowiedzi na częściowe niepowodzenie ostatniej misji zakłóconej przez chińską straż przybrzeżną. Oprócz dotychczasowych scenariuszy transportu wody, żywności i paliwa drogą morską rozpatrywane są również innego rodzaju środki jak chociażby rzuty zapasów z powietrza. Co więcej strona filipińska zapowiedziała zwiększenie liczby statków w okolicach spornego obszaru oraz większą aktywność w powietrzu w celu zagwarantowania bezpieczeństwa kolejnym misjom zaopatrzeniowym.

11 sierpnia: minister spraw zagranicznych Chin spotkał się z premierem Singapuru. Podczas swojej wizyty w Singapurze Wang Yi spotkał się z Lee Hsien Loongiem, a także wicepremierem i ministrem finansów Lawrencem Wongiem oraz ministrem spraw zagranicznych Vivianem Balakrishnan. Minister Wong wyraził – co do zasady – poparcie dla dążeń Chin do przystąpienia do umowy o wolnym handlu CPTPP, ale zaznaczył, że będzie się to wiązało ze spełnieniem przez Pekin bardzo wysokich standardów dotyczących współpracy handlowej oraz dostępu do rynku. Zapowiedziano również wizytę singapurskiego ministra finansów w Chinach przed końcem bieżącego roku, w ramach której będzie współprzewodniczył z chińskim wicepremierem Ding Xuexiangiem 19. edycji posiedzenia wspólnego komitetu do spraw współpracy bilateralnej.

12 sierpnia: gorąca linia pomiędzy chińską i filipińską strażą przybrzeżną nie funkcjonuje. Gorąca linia pomiędzy strażami przybrzeżnymi obu państw została utworzona w 2017 r. na podstawie protokołu ustaleń podpisanego przez ówczesnego prezydenta Rodrigo Duterte w 2016 r. w Pekinie. Według strony filipińskiej w ciągu sześciu lat istnienia gorącej linii ani razu nie została wykorzystana do deeskalacji napięć w relacjach dwustronnych. Ostatnia próba podjęcia komunikacji z Chinami została podjęta przy okazji ostatniego incydentu na początku sierpnia, ale Pekin nie odpowiedział. W związku z tym jedyną linią bezpośredniego kontaktu, która wciąż jest wykorzystywana jest gorąca linia pomiędzy ministerstwami spraw zagranicznych obu państw.

13 sierpnia: minister spraw zagranicznych Chin odwiedził Kambodżę jako ostatni przystanek swojej podróży po Azji Południowo-Wschodniej. Kilka dni po tym jak Hun Sen przekazał stanowisko premiera swojemu synowi Hunowi Manetowi, Wang Yi spotkał się z Hun Senem, jego synem oraz ministrem spraw zagranicznych Prak Sokhonnem w Phnom Penh. Szef chińskiej dyplomacji wyraził poparcie dla ostatnich wyborów w Kambodży w przeciwieństwie do wielu innych państw, które przedstawiły swoje obawy dotyczące sposobu realizacji wyborów, w których po raz kolejny spektakularne zwycięstwo odniosła Kambodżańska Partia Ludowa z Hune Senem na czele.

14 sierpnia: chińska ambasada na Filipinach twierdzi, że posiada dowody na zobowiązanie się rządu w Manili do odholowania wraku statku w pobliżu płycizny Second Thomas. Według chińskiej placówki dyplomatycznej deklaracja odholowania statku BRP Sierra Madre przez Filipiny jest dobrze udokumentowana, a strona chińska czeka od 24 lat na wypełnienie tych zobowiązań przez Manilę. Niemniej jednak prezydent Ferdinand Marcos Jr. stanowczo zaprzeczył tym doniesieniom, zaznaczając jednocześnie, że jeżeli kiedykolwiek padła taka deklaracja to on ją unieważnia.

15 sierpnia: Chiny budują pas startowy na spornym obszarze Morza Południowochińskiego znajdującego się w pobliżu Wietnamu. Wszystko wskazuje na to, że na przestrzeni kilku ostatnich tygodni Chiny prowadzą budowę pasa startowego dla samolotów na Wyspie Triton, znajdującej się najbliżej Wietnamu spośród wszystkich obiektów archipelagu Paracele. Do tej pory na wyspie znajdowała się tylko stacja obserwacyjna z dwoma radarami i kilkoma dużymi chińskimi flagami, a także mały port morski oraz lądowisko dla helikopterów. Zgodnie ze zdjęciami satelitarnymi pas ma obecnie długość niespełna 14 metrów, ale jego długość jest szacowana na nieco ponad 600 metrów. Po zakończeniu budowy pas startowy będzie mógł obsługiwać lekkie samoloty oraz samoloty turbośmigłowe. Najprawdopodobniej jego głównym przeznaczeniem będzie obsługa dronów. Niewykluczone, że pas startowy będzie dłuższy, ale obecne uwarunkowania wyspy nie pozwolą na budowę pasa startowego dłuższego niż nieco ponad 940 metrów.

16 sierpnia: były minister spraw zagranicznych Filipin został mianowany na specjalnego wysłannika do Chin do spraw specjalnych zagadnień. Ferdinand Marcos Jr. mianował Teodoro Locsina Jr. na specjalnego wysłannika. Dotychczas pełnił funkcję ambasadora Filipin w Wielkiej Brytanii, a za prezydentury Rodrigo Duterte pełnił funkcję ministra spraw zagranicznych.

16 sierpnia: jeden z regionów Filipin ogłosił chińskiego ambasadora persona non grata. Rada miejska Kalayaan jednogłośnie zatwierdziła decyzję o uznaniu chińskiego ambasadora na Filipinach Huang Xiliana persona non grata. Rezolucja, która została przedłożona przez radnego Maurice Philipa Alexisa

Albayda zostanie przekazana ministerstwu spraw zagranicznych Filipin, senatowi oraz chińskiej placówce dyplomatycznej w Manili. Jest to kolejny rodzaj wyrażenia sprzeciwu wobec opresyjnych działań Chin na spornych obszarach Morza Południowochińskiego. Warto zaznaczyć, że trzech mieszkańców Kalayaan wchodziło w skład załogi realizującej misję zaopatrzeniową na początku sierpnia, która została zakłócona przez chińską straż przybrzeżną. Radny z Kalayaan zwrócił się także z apelem do ministerstwa spraw zagranicznych Filipin, aby przedsięwzięto kroki do obniżenia rangi stosunków dyplomatycznych z ChRL.

17 sierpnia: minister spraw zagranicznych Chin spotkał się z wicepremierem Wietnamu w Kunmingu. Wang Yi w rozmowie z Tran Luu Quangiem na marginesie China-South Asia Expo wezwał Wietnam do pomocy Chinom w podtrzymywaniu komunistycznych ideałów oraz przeciwdziałania zewnętrznym wpływom podczas zbliżającej się serii szczytów w ramach ASEAN. Przedstawiciel Chin zadeklarował chęć współpracy z ASEAN w przeciwstawieniu się prowokacyjnym ingerencjom z zewnątrz oraz pracy na rzecz utrzymania pokoju i stabilności na Morzu Południowochińskim.

20 sierpnia: była prezydent Filipin zaprzeczyła składania Chinom deklaracji o odholowaniu wraku statku z mielizny w pobliżu Second Thomas. Prezydent Gloria Macapagal-Arroyo poinformowała, że ani ona ani członkowie jej gabinetu nie składali obietnic przedstawicielom chińskiego rządu, mówiących o odholowaniu wraku statku BRP Sierra Madre, który został celowo osadzony na mieliznie przez administrację jej poprzednika Josepha Estradę. Synowie byłego prezydenta również zaprzeczyli, aby ich ojciec składał tego rodzaju deklaracje chińskiemu rządowi.

22 sierpnia: Chiny są jednym z głównych źródeł inwestycji w Birmie pod rządami junty. Według najnowszych informacji Chiny realizują w Birmie 597 projektów inwestycyjnych o łącznej wartości 21,86 mld USD. Stanowią one 23,5% wszystkich inwestycji zagranicznych w Birmie, a większość z nich dotyczy sektora energetycznego. Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez birmańskie ministerstwo spraw zagranicznych z lutego bieżącego roku, Chiny finansują za pośrednictwem specjalnego funduszu współpracy Mekong- Lancang (Mekong-Lancang Cooperation Special Fund) 92 projekty o wartości 27,4 mln USD.

22 sierpnia: Filipiny z powodzeniem przeprowadziły misję zaopatrzeniową dla posterunku przy płyciźnie Second Thomas. Mimo pewnych prób zakłócenia przebiegu misji ze strony chińskiej straży przybrzeżnej oraz milicji morskiej, dwa wycarterowane statki (Unaizah 1 i Unaizah 2) ze wsparciem dwóch jednostek filipińskiej straży przybrzeżnej (BRP Cabra oraz BRP Sindangan) dostarczyły niezbędne zaopatrzenie dla załogi stacjonującej na pokładzie wraku statku BRP Sierra Madre.

23 sierpnia: Filipiny odrzuciły stanowisko chińskiej straży przybrzeżnej o względach humanitarnych przy ostatniej misji zaopatrzeniowej w pobliżu płycizny Second Thomas. Dowódca filipińskiej straży przybrzeżnej zaprzeczył, aby strona chińska kierowała się kwestiami humanitarnymi umożliwiając tym samym realizację misji zaopatrzeniowej dla członków posterunku na BRP Sierra Madre. Zdaniem strony filipińskiej chińska straż przybrzeżna oraz milicja morska po raz kolejny próbowała zakłócić realizację misji dwóch statków zaopatrzeniowych w towarzystwie dwóch jednostek filipińskiej straży przybrzeżnej. Ponadto zwrócono uwagę, że płycizna Second Thomas znajduje się w obrębie wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin, a co za tym idzie Manila nie potrzebuje zgody Chin na wykonywanie tego rodzaju operacji.

23 sierpnia: Niemcy prześlą Filipinom dwa drony zwiadowcze w odpowiedzi na agresywne działania Chin na spornym obszarze Morza Południowochińskiego wokół płycizny Second Thomas. Ambasador Niemiec na Filipinach Andreas Michael Pfaffernoshke zapowiedział przekazanie dwóch dronów obserwacyjnych, które mają zwiększyć możliwości zwiadowcze filipińskiej straży przybrzeżnej na obszarach Morza Południowochińskiego, znajdującego się w obrębie wyłącznej strefy ekonomicznej.

24 sierpnia: na Filipinach przeprowadzono rozmowy w formacie ASEAN-Chiny na temat Kodeksu Postępowania na Morzu Południowochińskim. W Manili odbyło się 40. posiedzenie wspólnej grupy roboczej poświęcone implementacji Deklaracji o postępowaniu stron na Morzu Południowochińskim. Była to trzecia runda negocjacji poświęconych Kodeksowi Postępowania w tym roku do tej pory. Wcześniejsze spotkania odbyły się w marcu w Indonezji oraz w maju w Wietnamie. Szczegóły dotyczące ustaleń nie zostały podane do publicznej wiadomości, ale przedstawiciele Filipin poinformowali, że podnieśli na spotkaniu kwestię ostatnich incydentów i wyzwań na Morzu Południowochińskim, które przyczyniają się do eskalacji napięć oraz destabilizacji regionu.

31 sierpnia: Filipiny tymczasowo zawieszają wysyłanie kadetów do Chin z powodu incydentu na Morzu Południowochińskim. Przedstawiciel filipińskich sił zbrojnych Romeo Brawner Jr. poinformował, że mimo otrzymania zaproszenia z Chin do udziału w ogólnoświatowej konferencji, kadeci nie zostaną wysłani do udziału w tym wydarzeniu. Ponadto szef sztabu zwrócił uwagę, że żaden filipiński personel wojskowy nie przebywa na szkoleniu w Chinach, podobnie jak chińscy kadeci nie są obecni na Filipinach. Program wymiany studentów z akademii wojskowych pomiędzy państwami obowiązuje od 2004 r. za sprawą protokołu ustaleń w dziedzinie obronności i miał na celu zacieśnienie współpracy w domenie bezpieczeństwa. Ostatni incydent z początku sierpnia w

pobliżu płycizny Second Thomas doprowadził jednak do tymczasowego wstrzymania współpracy w tym obszarze.

31 sierpnia: Malezja, Filipiny oraz Wietnam wyraziły sprzeciw wobec mapy wydanej przez chińskie ministerstwo zasobów naturalnych. Trzy państwa Azji Południowo-Wschodniej będące stronami sporu na Morzu Południowochińskim wyraziły swój sprzeciw wobec tzw. *standardowej mapy 2023* wydanej przez chiński rząd, na której znajduje się linia dziesięciu kresek przedstawiająca roszczenia Pekinu do niemal całego akwenu Morza Południowochińskiego, włącznie z obszarami wyłącznych stref ekonomicznych poszczególnych państw. Przedstawiciele ministerstw spraw zagranicznych Filipin, Malezji i Wietnamu odrzuciły chińskie roszczenia wyrażone za pośrednictwem nowej mapy. Głos w sprawie zajęła również Indonezja, która podkreśliła, że mapa powinna być sporządzona zgodnie z regułami zawartymi w UNCLOS.

31 sierpnia: chińska straż przybrzeżna użyła armatki wodnej wobec wietnamskich rybaków na spornym obszarze Morza Południowochińskiego. W pobliżu archipelagu Paracele jednostka chińskiej straży przybrzeżnej o nr 4201 użyła armatki wodnej wobec wietnamskiego kutra rybackiego w wyniku czego dwóch członków załogi zostało rannych. Wszystko wskazuje na to, że agresywne działania strony chińskiej wobec Wietnamu na Morzu Południowochińskim są spowodowane nadchodzącą wizytą prezydenta USA Joe Bidena w Hanoi, zaplanowanej na 10 września, podczas której może dojść do podniesienia rangi oficjalnych stosunków dwustronnych.

KOMENTARZ

Na początku sierpnia doszło do wydarzenia, które doprowadziło do wyraźnej eskalacji napięć na Morzu Południowochińskim pomiędzy Filipinami i Chinami, a także przyciągnęło uwagę wielu innych państw na arenie międzynarodowej. Incydent z 5 sierpnia dotyczył chińskiej interwencji wobec statków realizujących misję zaopatrzeniową dla filipińskiego garnizonu stacjonującego na wraku statku BRP Sierra Madre w pobliżu płycizny Second Thomas, która znajduje się w obrębie wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin. Jakie działania przyczyniły się do wzrostu napięć w regionie i jakie były ich konsekwencje?

Kilka jednostek chińskiej straży przybrzeżnej, milicji morskiej oraz korweta typu 056 marynarki wojennej wzięło udział w działaniach zorientowanych na uniemożliwieniu dostępu dwóm statkom zaopatrzeniowym eskortowanym przez filipińską straż przybrzeżną do posterunku na płyciźnie Second Thomas. Chiny systematycznie utrudniają realizację misji zaopatrzeniowych od 2014 r., zazwyczaj poprzez blokadę morską lub wykonywanie niebezpiecznych manewrów. Tym razem oprócz wyżej wymienionych technik zastosowano również armatkę wodną, co wzbudziło największe kontrowersje.

Statek BRP Sierra Madre został przez Filipiny celowo osadzony na mieliźnie pod koniec lat 90-tych XX wieku, aby zwiększyć swoją obecność na spornym obszarze Morza Południowochińskiego w odpowiedzi na chińską ekspansję na rafie Mischief. Garnizon, który stacjonuje na pokładzie wraku statku wymaga dostaw niezbędnych materiałów, takich jak woda oraz żywność, a także dochodzi do rotacyjnej wymiany członków posterunku. W związku z tym realizacja misji zaopatrzeniowych jest niezbędna dla wzmocnienia strategicznej pozycji Filipin na tym obszarze. W odpowiedzi na incydent swój sprzeciw przeciwko chińskim agresywnym działaniom złożyły nie tylko Filipiny poprzez wezwanie chińskiego ambasadora na Huang Xiliana, ale również Stany Zjednoczone oraz inne państwa regionu jak chociażby Korea Południowa, Australia oraz Japonia. Pekin odrzucił jednak oskarżenia o nękanie Filipin argumentując, że w ramach misji zaopatrzeniowych transportowane są materiały budowlane służące do rozbudowy posterunku na płyciźnie Second Thomas. Pekin wezwał również Manilę do odholowania wraku BRP Sierra Madre, do czego miał się zobowiązać filipiński rząd w przeszłości. Obecny prezydent Ferdynand Marcos Jr. zdecydowanie odmówił realizacji chińskich postulatów, niezależnie od tego, czy kiedykolwiek padła tego rodzaju deklaracja (była prezydent Gloria Macapagal-Arroyo zaprzeczyła chińskim doniesieniom, podobnie jak syn byłego prezydenta Estrady).

Jednym z kluczowych skutków incydentu było zawieszenie przez filipińską straż przybrzeżną tzw. gorącej linii ze swoim chińskim odpowiednikiem, której zadaniem było umożliwienie szybkiej komunikacji na wypadek groźnych incydentów morskich, aby uniknąć zagrożenia związanego z niekontrolowaną eskalacją. Filipińska straż przybrzeżna poinformowała jednak, że od momentu utworzenia tego mechanizmu komunikacji w 2016 r. podczas wizyty ówczesnego prezydenta Rodrigo Duterte w Pekinie, strona chińska w ogóle nie odpowiadała na próby kontaktu w przypadku incydentów na Morzu Południowochińskim. W związku z tym podjęto decyzję o zawieszeniu gorącej linii, ponieważ nie spełniała ona swojego podstawowego zadania. Nie jest to pierwszy raz, kiedy dowiadujemy się o niechęci ze strony Chin do odpowiadania na próby kontaktu za pośrednictwem gorącej linii. Do podobnej sytuacji doszło chociażby w okresie chińsko-wietnamskich napięć wokół platformy wiertniczej HYSY-981 w 2014 r. Po

raz kolejny Pekin pokazał, że takie instrumenty jak gorąca linia są wykorzystywane przez chiński rząd do zarządzania kryzysem poprzez eskalację, a nie deeskalację. Chiny zdają sobie sprawę ze swojej przewagi nad pozostałymi stronami sporu na Morzu Południowochińskim, a co za tym idzie to takim państwom jak Filipiny czy Wietnam bardziej zależy na utrzymaniu kontaktu w trakcie kryzysowej sytuacji, ponieważ to im grozi największe niebezpieczeństwo związane z niekontrolowaną eskalacją. Zdaje się, że zawieszenie gorącej linii jest dobrym ruchem ze strony Filipin, ponieważ pozbawiły Chiny kolejnego instrumentu do zarządzania drabiną eskalacyjną w dobie kryzysu na Morzu Południowochińskim.

Przymusowe działania Chin w okolicach płycizny Second Thomas przyczyniły się również do zwiększenia presji na administracji Ferdinanda Marcosa Jr. do przedsięwzięcia bardziej stanowczych działań na Morzu Południowochińskim, zarówno ze stronnych samych Filipin jak i we współpracy z sojusznikami. Pojawiły się między innymi postulaty gruntownego remontu i modernizacji posterunku na Second Thomas jak i zwiększenia intensywności patroli morskich z udziałem takich państw jak Stany Zjednoczone, Japonia oraz Australia. Ponownie pojawia się także propozycja włączenia posterunku na Wyspie Thitu do EDCA, co umożliwiłoby większą obecność amerykańskich żołnierzy na spornych obszarach Morza Południowochińskiego. Na chwilę obecną tego rodzaju radykalne kroki są raczej mało prawdopodobne, ale dalsze nękanie filipińskich misji zaopatrzeniowych dla garnizonu na BRP Sierra Madre przez chińską flotę może popchnąć administrację prezydenta Marcosa do zaostrzenia polityki wobec Pekinu.

III. RYWALIZACJA CHINY-USA W ASEAN

5 lipca: Wietnam prowadzi rozmowy z amerykańską i rosyjską firmą w sprawie dostaw LNG. Wietnamskie przedsiębiorstwo PetroVietnam Gas poinformowało o rozmowach z amerykańskim gigantem energetycznym ExxonMobil i rosyjskim Novatekiem w sprawie współpracy w zakresie skroplonego gazu ziemnego (LNG). Działania są podyktowane chęcią zabezpieczenia długoterminowych dostaw dla elektrowni zasilanych LNG, które mają być zbudowane w Wietnamie. Rząd planuje budowę 13 takich elektrowni do 2030 r. o łącznej mocy 22,4 GW.

6 lipca: film „Barbie” wzbudził kontrowersje w Wietnamie i na Filipinach na tle sporu na Morzu Południowochińskim. Po tym jak wietnamski rząd zakazał projekcji najnowszego filmu „Barbie” z uwagi na sceny zawierające mapę z tzw. „linią dziewięciu kresek”, przedstawiającą chińskie roszczenia na Morzu

Południowochińskim, podobne zastrzeżenia zgłosiły Filipiny, które również są stroną sporu. Zdaniem filipińskiego senatora Francisa Tolentino umożliwienie projekcji filmu na Filipinach stanowiłoby podważenie suwerenności państwa. Warto zaznaczyć, że podobne kontrowersje zdarzały się już w przeszłości w przypadku hollywoodzkich produkcji. Filipiny i Wietnam zakazały między innymi wyświetlania filmu animowanego „O Yeti!” w 2019 r., a także innych produkcji jak chociażby film „Uncharted”.

7 lipca: Stany Zjednoczone wyraziły swoje zaniepokojenie chińskimi działaniami wobec filipińskich statków na Morzu Południowochińskim.

Sekretarz obrony USA Lloyd Austin w rozmowie telefonicznej ze swoim filipińskim odpowiednikiem Gilberto Teodoro określił działania Pekinu na spornych obszarach jako „przymusowe i ryzykowne”. Przedstawiciel USA powtórzył przy tej okazji zapewnienia o „żelaznych” gwarancjach Waszyngtonu w ramach traktatu o wzajemnej obronie, obejmujących obszar Morza Południowochińskiego. Amerykańskie obawy w związku z niebezpiecznymi manewrami chińskiej straży przybrzeżnej w pobliżu filipińskich jednostek zostały również przedstawione przez ambasador [MaryKay L. Carlson](#) za pośrednictwem mediów społecznościowych. Jednocześnie filipińskie siły zbrojne poinformowały o kolejnych niepokojących działaniach Pekinu, albowiem patrol powietrzny wykrył 48 chińskich statków rybackich w pobliżu rafy na południe od Recto Bank na Morzu Południowochińskim. W tym rejonie systematycznie pojawiają się także jednostki chińskiej marynarki wojennej oraz straży przybrzeżnej. Pod koniec czerwca minął pierwszy rok prezydentury Ferdinanda Marcosa Jr. i przez ten czas Filipiny złożyły 97 protestów dyplomatycznych przeciwko chińskim działaniom na Morzu Południowochińskim.

7 lipca: Filipiny i Stany Zjednoczone przeprowadziły drugą część tegorocznych ćwiczeń sił powietrznych Cope Thunder. Pierwsza część ćwiczeń odbyła się w maju bieżącego roku i wzięło w niej udział 160 żołnierzy oraz 12 samolotów F-16. W drugiej części wzięło udział 225 przedstawicieli sił powietrznych z USA i Filipin, a także takie samoloty jak C-130 Hercules, A-10 Warthogs i F-22 Raptors oraz filipińskie FA-50. Operacje treningowe zorientowane na zacieśnieniu współpracy obronnej obu państw były prowadzone z filipińskich baz sił powietrznych, wśród których znalazły się między innymi Clark oraz Mactan.

9 lipca: premier Kambodży wezwał Ukrainę do niestosowania bomb kasetowych przekazanych przez Stany Zjednoczone. Premier Hun Sen za pośrednictwem mediów społecznościowych przyłączył się do krytyki organizacji humanitarnych pod adresem planów przekazania przez USA bomb kasetowych Ukrainie do walki z rosyjskimi żołnierzami. Premier podkreślił, że po ponad 50 latach niewybuchy z amerykańskich bomb zrzuconych w latach 70-tych XX wieku

na terytorium Kambodży wciąż stwarzają zagrożenie dla ludności cywilnej, a neutralizacja ładunków jest niezwykle dużym wyzwaniem. Szef kambodżańskiego rządu zaapelował do Waszyngtonu, żeby wycofał się ze swoich planów, natomiast do władz w Kijowie, aby nie zgodziły się na ich ewentualne stosowanie.

12 lipca: Filipiny dopuściły film „Barbie” do projekcji w kinach. Rada ds. klasyfikacji i recenzji produkcji filmowych i telewizyjnych (Movie and Television Review Classification Board, MTRCB) na Filipinach stwierdziła, że mapa pokazana w najnowszej produkcji studia Warner Bros nie zawiera tzw. linii dziewięciu kresek, która służy do przedstawienia chińskich roszczeń na spornym obszarze Morza Południowochińskiego. Zwróciła się jednak do dystrybutora filmu o usunięcie kontrowersyjnego fragmentu mapy. Decyzja podjęta przez MTRCB została podjęta po konsultacjach z ministerstwem spraw zagranicznych, prokuraturą generalną oraz ekspertami specjalizującymi się w prawnych aspektach sporu na Morzu Południowochińskim.

12 lipca: Stany Zjednoczone i Unia Europejska powtórzyły poparcie dla wyroku trybunału arbitrażowego z okazji siódmej rocznicy. Departament Stanu USA oraz misja UE na Filipinach razem z przedstawicielami ambasad 16 państw członkowskich UE na Filipinach w oddzielnych oświadczeniach wyraziły swoje poparcie dla legalnie wiążącego wyroku Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze z 12 lipca 2016 r., wydanego w sprawie sporu pomiędzy Filipinami i Chinami na Morzu Południowochińskim. Stany Zjednoczone dodatkowo wezwały Pekin do wstrzymania nękania pozostałych stron sporu, a także do zaprzestania ograniczania suwerennych praw państw z regionu do zarządzania surowcami naturalnymi w obrębie ich stref morskich. Amerykański departament stanu powtórzył tym samym swoje stanowisko, które zostało wyrażone 13 lipca 2020 r.

13 lipca: chiński dyplomata spotkał się z Sekretarzem Stanu USA w stolicy Indonezji, aby omówić metody zarządzania rywalizacją pomiędzy państwami. Według oficjalnych doniesień przedstawiciele obu mocarstw przeprowadzili w Dżakarcie „szczerze o konstruktywne” rozmowy dotyczące zarówno kwestii spornych jak i obszarów potencjalnej współpracy. Do spotkania Wang Yi z Antonym Blinkenem doszło na marginesie serii spotkań organizowanych przez ASEAN. Sekretarz Blinken zwrócił szczególną uwagę na zagadnienia dotyczące bezpieczeństwa i stabilności regionu, zwłaszcza w kontekście sytuacji w Cieśninie Tajwańskiej.

15 lipca: Sekretarz Stanu USA podkreślił znaczenie bezpieczeństwa i stabilności regionu Indo-Pacyfiku podczas serii ministerialnych spotkań zorganizowanych przez ASEAN w Indonezji. Antony Blinken odniósł się do najważniejszych zagadnień związanych z bezpieczeństwem regionu. Wezwał

między innymi do utrzymania presji na birmańskiej juncie, aby zaprzestała stosowania przemocy wewnątrz kraju. Odniósł się również do konieczności utrzymania bezpieczeństwa i swobody żeglugi zarówno na Morzu Południowochińskim jak i w Cieśninie Tajwańskiej. Minister spraw zagranicznych Indonezji – sprawująca tegoroczne przewodnictwo w ASEAN – Retno Marsudi zwróciła uwagę na kluczowe znaczenie Stanów Zjednoczonych w regionie jako jeden z głównych partnerów ASEAN i wezwała amerykański rząd do kontynuowania poparcie dla centralnej roli stowarzyszenia. Sekretarz Blinken zapowiedział zacieśnianie współpracy USA z regionem Azji Południowo-Wschodniej poprzez zwiększanie dostępu do Internetu oraz innych technologii dla małych i średnich przedsiębiorstw, pomoc w walce ze zmianami klimatycznymi, a także wsparcie dla rozwoju systemu opieki zdrowotnej poszczególnych państw.

17 lipca: grupa uderzeniowa z amerykańskim lotniskowcem Ronald Reagan złożyła wizytę portową na Bali. Lotniskowiec USS Ronald Reagan (CVN-76) wraz z krążownikami USS Antietam (CG-54) i USS Robert Smalls (CG-62) zawinął do indonezyjskiego portu na Bali w ramach operacji realizowanych na Oceanie Indyjskim.

21 lipca: Filipiny i Stany Zjednoczone przeprowadziły drugi dialog dotyczący bezpieczeństwa morskiego w Waszyngtonie. Przedstawiciele obu stron skupili się na rosnących napięciach na spornych obszarach Morza Południowochińskiego, a także działaniach jakie mogą przedsięwziąć w celu zapewnienia porządku opartego na zasadach w ramach współpracy dwustronnej. W związku z tym delegacje omówiły zakres bilateralnych zobowiązań z zakresu współpracy morskiej, w tym środki mające na celu skuteczniejsze zwalczanie międzynarodowych przestępstw na morzu, przeciwdziałanie nielegalnym połowom oraz ochronę środowiska morskiego.

25 lipca: Kambodża potwierdziła, że prace nad rozbudową bazy marynarki wojennej są prawie na ukończeniu. Rzecznik kambodżańskiego ministerstwa obrony Chhum Socheat poinformował, że modernizacja bazy marynarki wojennej Ream znajduje się w ostatniej fazie. Jednocześnie powtórzył wcześniejsze zapewnienia, że z bazy nie będą korzystały chińskie siły zbrojne, co jest konsekwentnie podnoszone przez stronę amerykańską.

2 sierpnia: Stany Zjednoczone wyraziły swoje zaniepokojenie chińskim zaangażowaniem w filipińskie projekty rekultywacyjne. Amerykańska ambasada na Filipinach zgłosiła obawy związane z udziałem przedsiębiorstwa China Communications Construction w realizacji filipińskiego projektu Manila Bay, opartego na rekultywacji terenu. W ramach kontraktu ma za zadanie rekultywację terenu o powierzchni 318 hektarów na wodach w pobliżu lokalizacji ambasady USA. Niemniej jednak amerykańscy dyplomaci powołują się przede

wszystkim na argumenty związane z negatywnym wpływem rekultywacji na środowisko naturalne. Warto zaznaczyć, że wyżej wymieniona firma została w 2020 r. umieszczona przez Waszyngton na tzw. czarnej liście w związku z jej udziałem w tworzenie sztucznych wysp na Morzu Południowochińskim.

2 sierpnia: Filipiny zapowiedziały włączenie do służby dwóch statków przekazanych przez Stany Zjednoczone. Pod koniec sierpnia ostatnie dwa z czternastu statków patrolowych klasy Cyclone, przekazane przez amerykańską marynarkę wojenną, zostaną włączone do służby filipińskiej marynarki wojennej i ochrzczone jako BRP Valentin Diaz (PS-177) oraz BRP Ladislao Diwa (PS-178).

4 sierpnia: Filipiny potwierdziły realizację wspólnego patrolu na Morzu Południowochińskim ze Stanami Zjednoczonymi przed końcem 2023 r. Zastępca dyrektora generalnego filipińskiej Rady Bezpieczeństwa Narodowego Jonathan Malaya potwierdził wcześniejsze doniesienia o przeprowadzeniu wspólnego patrolu, którego zadaniem będzie zapewnienie swobody żeglugi oraz otwartych szlaków transportowych w regionie.

9 sierpnia: prezydent Stanów Zjednoczonych najprawdopodobniej nie weźmie udziału we wrześniowym szczycie ASEAN i powiązanych spotkaniach. Według nieoficjalnych doniesień Joe Biden nie weźmie udziału w serii spotkań na marginesie szczytu ASEAN zaplanowanego na 4-7 września w Indonezji. Prezydent weźmie jednak udział w szczycie G-20, który odbędzie się w dniach 9-10 września w Indiach. O planach amerykańskiego prezydenta miał już zostać poinformowany indonezyjski rząd odpowiedzialny za organizację szczytu ASEAN w ramach tegorocznego przewodnictwa w stowarzyszeniu. Niemniej jednak dotychczasowe doniesienia nie są potwierdzone, a o całkowitej pewności będzie można mówić po opublikowaniu oficjalnego harmonogramu Bidena. Sprawa budzi wiele kontrowersji, ponieważ według niektórych źródeł Indonezji z premedytacją podjęła decyzję o organizacji szczytu we wrześniu, a nie jak zazwyczaj w listopadzie, aby prezydent mógł osobiście wziąć udział w spotkaniach zorganizowanych przez ASEAN oraz szczycie G-20 w Indiach.

9 sierpnia: prezydent USA zapowiedział swoją wizytę w Wietnamie w celu podniesienia rangi oficjalnych stosunków dwustronnych między państwami. W najbliższym czasie prezydent Joe Biden złoży oficjalną wizytę w Wietnamie, podczas której najprawdopodobniej zostanie podniesiona ranga stosunków bilateralnych z kompleksowego partnerstwa do kompleksowego partnerstwa strategicznego.

14 sierpnia: Filipiny przeprowadziły z Australią pierwsze w historii wspólne ćwiczenia desantowe z wykorzystaniem amfibii. Na pokładzie HMAS Canberra siły zbrojne obu państw przeprowadziły ćwiczenia Alon 2023. Ich celem było zwiększenie interoperacyjności i gotowości tych krajów do reagowania na

wspólne wyzwania w zakresie bezpieczeństwa. Ćwiczenia są częścią australijskiego programu Indo-Pacific Endeavour 2023.

17 sierpnia: Indonezja opóźniła realizację umowy zawartej z USA dotyczącej inwestycji przeciwdziałającym zmianom klimatycznym. Techniczne szczegóły dotyczące finansowania w ramach Partnerstwa na rzecz Sprawiedliwej Transformacji Energetycznej (Just Energy Transition Partnership, JETP) przyczyniły się do opóźnienia realizacji projektu, który najprawdopodobniej zacznie być wdrażany pod koniec bieżącego roku. W ramach JETP Indonezja ma otrzymać 20 mld USD na rzecz transformacji energetycznej państwa, które jest zależne od elektrowni węglowych. Połowa środków ma być zapewniona przez inne bogate państwa, a druga połowa przez różnego rodzaju instytucje finansowe takie jak HSBC Holdings Plc oraz Citigroup Inc. Niemniej jednak największe wątpliwości budzi kwestia jaka część środków będzie miała formę dotacji, a jaka będzie przekazana na zasadach pożyczki. Pakiet został uzgodniony przez prezydentów Joko Widodo oraz Joe Bidena w listopadzie ubiegłego roku.

21 sierpnia: Korea Południowa, Japonia oraz Stany Zjednoczone stanowczo sprzeciwiły się agresywnym działaniom Chin na Morzu Południowochińskim. Podczas trójstronnego szczytu w Camp David pojawiła się kwestia sporu na Morzu Południowochińskim w kontekście agresywnych działań chińskiej straży przybrzeżnej oraz milicji morskiej wobec filipińskiej misji zaopatrzeniowej dla posterunku na BRP Sierra Madre. Szczególnie warto zwrócić uwagę na stanowcze poparcie Korei Południowej dla wyroku trybunału arbitrażowego z 2016 r., w którym odrzucone zostały rozległe roszczenia Chin do niemal całego basenu Morza Południowochińskiego. Tym samym rząd w Seulu podjął decyzję o przyjęciu bardziej stanowczej postawy w sprawie zagrożeń dla bezpieczeństwa w regionie Indo-Pacyfiku, idąc tym samym za przykładem płynącym z Tokio oraz Waszyngtonu. Wspólne oświadczenie ze szczytu również zawierało sprzeciw wobec jednostronnych i agresywnych działań ChRL zmierzających do zmiany status quo na obszarze Morza Południowochińskiego.

21 sierpnia: Filipiny i Australia przeprowadziły ćwiczenia z zakresu desantu powietrznego. W ćwiczeniach zrealizowanych w prowincji Palawan niedaleko miasta Rizal wzięło udział 175 żołnierzy filipińskich oraz dwa plutony australijskich sił zbrojnych. Manewry obejmowały skoordynowane działania powietrzne, lądowe i morskie w celu symulacji realistycznych scenariuszy bojowych, co miało na celu zwiększenie gotowości operacyjnej i bojowej.

22 sierpnia: Indonezja podpisała z amerykański Boeingiem umowę na zakup 24 myśliwców F-15EX. Minister obrony Indonezji Prabowo Subianto podpisał protokół ustaleń w siedziby amerykańskiego przedsiębiorstwa Boeing w Saint Louis na zakup 24 myśliwców F-15EX, czyli najbardziej zaawansowanej wersji samolotów F-15. Jest to kolejne wzmocnienie indonezyjskich sił

powietrznych po tym jak w 2022 r. zakupiono 42 francuskich myśliwców Rafale za kwotę 8,1 mld USD.

24 sierpnia: Stany Zjednoczone nałożyły kolejne sankcje wymierzone w birmańską juntę. Departament Skarbu USA wydał oświadczenie z informacją o możliwości rozszerzenia sankcji na każdą zagraniczną osobę lub przedsiębiorstwo wspierające zakup paliwa odrzutowego przez Birnę. Jest to odpowiedź na dynamiczny wzrost liczby nalotów przeprowadzanych przez birmańskie wojsko na ludność cywilną oraz ugrupowania opozycyjne. Sankcjami objęto między innymi dwie osoby (Khin Phyu Win i Zaw Min Tun) oraz firmę Shoon Energy, które były zaangażowane w pozyskanie paliwa przez wojsko. Według ostatnich danych przedstawionych przez International Institute for Strategic Studies (IISS) średnia liczba nalotów powietrznych przeprowadzonych przez juntę w okresie od stycznia do kwietnia bieżącego roku wyniosła 49, czyli o 25% więcej w porównaniu no analogicznego okresu z 2022 r.

25 sierpnia: siły zbrojne USA, Australii i Filipin przeprowadziły ćwiczenia polegające na odzyskaniu kontroli nad wyspą przejętą przez przeciwnika. Prezydent Ferdinand Marcos Jr. oraz australijski minister obrony Richard Marles obserwowali manewry przeprowadzone u wybrzeży filipińskiej prowincji Palawan położonej nad Morzem Południowochińskim, w których wzięło udział 1200 żołnierzy z Australii, 560 z Filipin oraz 120 ze Stanów Zjednoczonych. Prezydent Filipin poinformował na konferencji prasowej po zakończeniu ćwiczeń, że tego rodzaju inicjatywy są niezwykle istotne dla bezpieczeństwa kraju w kontekście ostatnich wydarzeń w regionie. Z kolei ministrowie obrony Filipin oraz Australii powtórzyli swoje poparcie dla wyroku trybunału arbitrażowego z 2016 r., a także zapowiedzieli realizację wspólnych patroli na Morzu Południowochińskim w celu ochrony stabilności regionu oraz swobody żeglugi.

26 sierpnia: siły zbrojne USA, Japonii, Filipin i Australii przeprowadziły wspólne manewry morskie na Morzu Południowochińskim. W inicjatywie po stronie Japonii wzięły udział dwa niszczyciele Izumo (największa jednostka japońskich sił samoobrony, która w ciągu najbliższych kilku lat ma być przekształcona w lotniskowiec) oraz Samidare, po stronie amerykańskiej okręt wielozadaniowy USS Mobile, po stronie australijskiej statek desantowy HMAS Canberra, fregata HMAS Anzac i myśliwce F-35A, natomiast po stronie filipińskiej okręt desantowy BRP Davao Del Sur. Głównym celem ćwiczeń był rozwój interoperacyjności oraz zapewnienie wolności i bezpieczeństwa w regionie Indo-Pacyfiku.

28 sierpnia: wizyta prezydenta Stanów Zjednoczonych w Wietnamie na początku września została oficjalnie potwierdzona. Rzeczniczka Białego Domu Karine Jean-Pierre poinformowała, że Joe Biden złoży wizytę w Hanoi 10 września bieżącego roku w drodze powrotnej ze szczytu G20 w Indiach.

Przedstawiciele obu państw mają między innymi poruszyć kwestie związane z możliwością promowania rozwoju wietnamskiej gospodarki zorientowanej na technologię i innowacje, poszerzania więzi międzyludzkich poprzez wymianę edukacyjną i programy rozwoju siły roboczej, przeciwdziałania zmianom klimatycznym oraz ochrony pokoju i stabilności w regionie Indo-Pacyfiku.

29 sierpnia: Filipiny zgodziły się na realizację z Australią wspólnych patroli morskich. Dowódca filipińskich sił zbrojnych poinformował, że prezydent Ferdinand Marcos Jr. zaakceptował wspólnie z australijskim rządem inicjatywę realizacji patroli na Morzu Południowochińskim w celu zapewnienia wolności i swobody żeglugi w regionie Indo-Pacyfiku.

30 sierpnia: Filipiny, Stany Zjednoczone oraz Japonia będą bliżej współpracować w obszarze bezpieczeństwa. Podczas swojej wizyty w Manili wiceadmirał japońskich sił samoobrony Saito Akira zapowiedział zacieśnienie współpracy trójstronnej w domenie obronności poprzez realizację większej ilości wspólnych ćwiczeń, wymian personelu wojskowego oraz wspólnych patroli morskich. Strona japońska zobowiązała się również do zapraszania przedstawicieli filipińskiej marynarki wojennej do udziału w manewrach organizowanych przez siły samoobrony w roli obserwatora. Saito Akira odniósł się również do incydentu pomiędzy Chinami i Filipinami na Morzu Południowochińskim z użyciem armatki wodnej przez chińską straż przybrzeżną. Zaznaczył, że tego rodzaju sytuacje prowadzą do niebezpiecznej eskalacji napięć i budzą duże zaniepokojenie.

31 sierpnia: Stany Zjednoczone prowadzą z Filipinami rozmowy na temat budowy cywilnego portu na najbardziej wysuniętych na północ filipińskich wyspach. Gubernator prowincji Batanes Marilou Cayco zwróciła się do USA z prośbą o wsparcie finansowe budowy cywilnego portu na wyspach Batanes (oddalonych od Tajwanu o 140 km), który miałby pomóc w rozładowaniu natężenia ruch w porcie w Manili podczas pór monsunowych. Według wstępnych informacji jako lokalizację portu wskazano wyspę Basco, a decyzja w tej sprawie ma zapaść w październiku bieżącego roku. Wspólna realizacja tego projektu z pewnością przyczyniłaby się do eskalacji napięć pomiędzy Filipinami i Chinami na Morzu Południowochińskim, albowiem port znajdowałby się w pobliżu kanału Bashi oddzielającego filipińskie wyspy od Tajwanu. Tegoroczne rozszerzenie współpracy z zakresu bezpieczeństwa pomiędzy Stanami Zjednoczonymi i Filipinami w ramach wzmocnionej umowy o współpracy obronnej (EDCA) wzbudziło zaniepokojenie Pekinu odnośnie potencjalnego wykorzystania filipińskich baz wojskowych przez amerykańskie siły zbrojne w przypadku zbrojnych działań Chin wobec Tajwanu. Zgodnie z doniesieniami anonimowych urzędników z Filipin, amerykańscy żołnierze w ostatnim czasie odwiedzili Batanes, żeby omówić zagadnienia dotyczące planowanego portu. Z

kolei według informacji płynących ze strony filipińskich wojskowych, siły zbrojne są zainteresowane współpracą z USA dotyczącą budowy na tym obszarze radaru oraz zwiększeniem możliwości monitorowania aktywności na wodach na północ od Filipin.

31 sierpnia: Indonezja rozpoczęła manewry Super Geruda Shield 2023 ze Stanami Zjednoczonymi oraz szeregiem innych państw. Indonezja zainaugurowała tegoroczną edycję ćwiczeń Super Geruda Shield, które potrwać do 13 września na obszarach Surabaya oraz Banyuwangi. Inicjatywa została zapoczątkowana w 2017 r. pod kryptonimem Geruda Shield, ale została przekształcona w Super Geruda Shield w Ubiegłym roku wraz z dołączeniem Japonii, Australii oraz Singapuru. W manewrach wzięło udział 1900 żołnierzy z Indonezji, 2100 ze Stanów Zjednoczonych oraz dodatkowe 1000 żołnierzy z Australii, Japonii oraz Singapuru. Po raz pierwszy w historii ćwiczeń zaangażowano również personel wojskowy z Francji oraz Wielkiej Brytanii (łącznie około 5000 osób). Natomiast swoich obserwatorów wysłało 12 innych państw (Brunei, Brazylia, Kanada, Niemcy, Indie, Malezja, Holandia, Nowa Zelandia, Papua Nowa Gwinea, Filipiny, Korea Południowa i Timor Wschodni). Program manewrów objął wymianę akademicką i warsztaty doskonalenia zawodowego, symulację procesów dowodzenia i kontroli, ćwiczenia desantowe, operacje powietrzno-desantowe, ćwiczenia związane z zajęciem lotniska oraz połączone wspólne szkolenie w terenie z wykorzystaniem ostrej amunicji.

KOMENTARZ

Wszystko wskazuje na to, że rosnąca asertywność Pekinu na Morzu Południowochińskim sprzyja amerykańskim planom polegającym na wdrażaniu strategii zintegrowanego odstraszenia wobec rosnącej potęgi Chin w regionie Indo-Pacyfiku. Na przestrzeni kilku ostatnich tygodni pojawiły się doniesienia o zwiększeniu intensywności wspólnych patroli morskich przez siły zbrojne Filipin, USA, Japonii oraz Australii, możliwości podniesienia rangi stosunków dwustronnych Wietnamu i USA do wszechstronnego partnerstwa strategicznego, natomiast w kontekście Indonezji, Waszyngton zatwierdził sprzedaż 24 myśliwców F-15A oraz rozpoczęto kolejną edycję manewrów Super Geruda Shield 2023, w których oprócz amerykańskich i indonezyjskich sił zbrojnych wzięły udział także personel wojskowy z takich państw jak Australia, Japonia, Singapur, Francja oraz Wielka Brytania.

Chiny konsekwentnie prowadzą asertywną politykę na Morzu Południowochińskim, uzupełnioną o różnego rodzaju przymusowe działania oraz nękanie jak chociażby stosowanie przez straż przybrzeżną armatek wodnych. Jednocześnie prowadzone są kolejne działania administracyjne jak publikacja tzw. *standardowej mapy 2023*, na której znajduje się linia dziesięciu kresek przedstawiająca roszczenia Pekinu do niemal całego akwenu Morza Południowochińskiego, włącznie z obszarami wyłącznych stref ekonomicznych pozostałych stron sporu. Waszyngton wykorzystuje działania Pekinu do wzmocnienia swojej pozycji jako gwaranta bezpieczeństwa w regionie, ale tym razem architektura i transfer bezpieczeństwa nie są oparte wyłącznie na Stanach Zjednoczonych. Coraz większy udział w tych wysiłkach mają również amerykańscy sojusznicy. Najlepszy przykładem był trójstronny szczyt przedstawicieli USA, Japonii oraz Korei Południowej w Camp David, podczas którego wysłano szereg ważnych komunikatów, szczególnie istotnych z perspektywy państw Azji Południowo-Wschodniej. Liderzy trzech państw stanowczo sprzeciwili się jakimkolwiek unilateralnym próbom zmiany status quo na wodach Indo-Pacyfiku, a także zapewnili o swoim poparciu dla wyroku trybunału arbitrażowego z 2016 r. w sprawie sporu pomiędzy Chinami i Filipinami na Morzu Południowochińskim.

Na szczególną uwagę zasługuje również proces wzmacniania współpracy w obszarze bezpieczeństwa pomiędzy Australią i Filipinami. Ponad 2 tys. przedstawicieli sił zbrojnych obu państw wzięło udział w pierwszych tego rodzaju dwustronnych ćwiczeniach z zakresu morskich operacji desantowych oraz skoordynowanych ataków powietrznych. Inicjatywa stanowi odpowiedź na eskalację napięć na Morzu Południowochińskim, przez które przebiegają szlaki transportowe o kluczowym znaczeniu z perspektywy wymiany handlowej Australii. Utrzymanie stabilności na tym obszarze leży w interesie zarówno Filipin jak i Australii, co będzie sprzyjało dalszemu zacieśnianiu relacji bilateralnych. Przestrzeganie norm i standardów prawa międzynarodowego na Morzu Południowochińskim oraz szerzej w Azji Południowo-Wschodniej wpisuje się również w interesy Japonii, która wspólnie z Australią oraz Filipinami przeprowadziła patrol morski. Tego rodzaju inicjatywa stanowi wyraźny sygnał poparcia dla Filipin w dobie asertywnych działań Pekinu z jednej strony, a z drugiej oferuje rządowi w Manili możliwości dywersyfikacji własnej architektury bezpieczeństwa, która nie musi się opierać tylko i wyłącznie na Stanach Zjednoczonych. Oprócz tego daje możliwość Filipinom na wyjście poza schemat chińsko-amerykańskiej rywalizacji, na czym zależy również pozostałym państwom Azji Południowo-Wschodniej, które nie mogą sobie pozwolić na jednoznaczne opowiedzenie się po jednej ze stron.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

